

זונה ע"י ביאה זו, אבל אפשר שביאה שלא ע"י אונס ופתוי ונעשית זונה על ידי זו הביאה ודאי שנכללת בהלאו דלה תהי קדשה, ומלא שאין ראיית המקנה והאור שמה ראי, ונראה עוד שאף הרמב"ן מודה לרמב"ם בזה דע"י אונס ופתוי לא נאמרה הלאו דקדשה אף אם הי' ביאה שנעשית ע"י לזונה, וראי' לזו דברי הרמב"ן כתב מפורש דלר"א דנעשית זונה אף מביאה פנוי עובר בלאו דקדשה, ויקשה לדידי' האין משלם מפתח קנס חליצת דר"א הא אין לוקח ומשלמין למי' חייבי מלקות שגגין פטורין, וע"כ שכל ביאה שע"י אונס ופתוי אין לאו דלה תהי' קדשה, וגם מיושב מה שקשה מאי קאמר אי ר"י קשיא ממחרת, כו"ל לומר קשיא ממחרת ואחותו כיון שיש לאו דקדשה בחייבי כריתות, ולהמבואר מיושב דע"י אונס ופתוי אין זו נקראת קדשה לכר"ע ודו"ק.

אולם נראה דאין ראיית הא"ש ראי' דפשוט הדבר דאף לרמב"ם אף שאין מלקות בחייבי לאוין בלא קדושין, מ"מ איסור תורה יש בצעילה לחוד, אלא שהאזכרה הוא רק ע"י קדושין, וכן משמע מפורש בסי' המלות מל"ח קס"ב ח"ל הזכיר כה"ג שלא לבא על האלמנה אפילו בלא קדושין והוא אמרו ולא יחלל זרעו בעמיו, וביאור זה שכן הדיוט נאסרו עליו הגשואין כמו שאמרנו לא יקחו והוא איסור הגשואין, אבל אינו לוקה עד שיבעול כמו שקדם באורו, אמנם אם בעל בלא קדושין אפי"פ שזכר אסור עליו ומחבר ממנו ופסולה לכהונה אינו לוקה משום זה כי לא זכר האזכרה מה וכו', כרי מפורש בדבריו שאף כהן הדיוט אסור בצעילה לחוד רק שאין לוקח בביאה לחוד, וא"כ בכל חייבי לאוין שאין לוקח בלא קדושין הכי הוא שהרמב"ם משהו חותן כמו שכתב בתשובה המוצא במ"מ רפ"טו מאיסורי ביאה, שוב ראיתי במ"מ תקס"ג שמתחפף בזה ודעתו שאין איסור תורה בלא קדושין ע"ש.

וטעם החילוק בין מלך להדיוט, שהרמב"ם כתב בפ"ד מהלי מלכים ה"ד שמלך מותר בפלגש ודיוט אסור, ואם יש לאו דקדשה מדוע מלך מותר בזה, באמת הרמב"ם בעלמו שם כתב וכן לוקח מכל גבול ישראל נשים ופלגשים נשים בכחובו וקדושין, ופלגשים בלא כחובו ובלא קדושין, אלא ביחוד בלבד קונה אותה ומותרת לו, אבל הדיוט אסור בפלגש אלא בחמה העברי' אחר יעוד עכ"ל, כרי מפורש כתב* שאף הפלגש קונה אותה המלך, שזהו דין המלך המחבר בפסוק שיקח הנשים והבנות חובה בן כמו שכתב הרמב"ם שם בה"א שכל החומר בפרשת מלך מלך זוכה בו, א"כ יש לו קנין בהבנות שלוקח, וכמו שלוקח בעלי אומניות ושאר הדברים שהשוב שם, וכן שקונה אותן אין זו קדשה ואין זו צעילה זנות, חכו שמסוק הרמב"ם שהדיוט מותר רק בחמה העברי' אחר יעוד, היינו שלא מלינו זכי' כזו נבי הדיוט לענין אישות רק חמה העברי' שע"י זכויותו דיוני ממונות שבה זוכה הוא לענין האישות ליעודה ואף בע"כ, והמלך אף אם אינה חמה זוכה בה לקדשה ואף בלא קדושין מותר בזה ודו"ק.

והנה בע"ז דל"ו ב' איתא ישראל הבא על הכותית חייב משום נשג"ז ופירש"י שרק כהן הבא עלי' חייב משום

לחרש וחרשת, ולדעת הרמב"ם שכל ביאה פנוי' יב לאו ואף במיוחדת לו לבדו, וכמו שפוסק בפ"ד מהלי מלכים ה"ד שהפלגש אסורה להדיוט, האין תקנו קדושין לכל אלו והחירו איסור תורה, ונראה להמבואר דרק בהסכמה שניהם יש לאו ולא בדרך אונס ופתוי, וע"כ קטנה מתקדשת למיאון כיון שאין דעתה והסכמתה כלום שקטנה היא אין זו בכלל קדשה, ואף בחרש שנשא פקחה אף שהיא גדולה והסכמתה שפיר הוי הסכמה, מ"מ אין זו קדשה, כיון שאין הסכמתו הסכמה שחרש הוא א"כ לא הועילה הסכמתה, ורק נחשב כל פעם שהבעל כמו מקרה ואין זו בכלל קדשה, דרק אם שניהם גדולים והסכימו לביאה היא קדשה, אבל אם הי' רק הסכמת אחד מהם לא הועילה ההסכמה כיון שתלוי בדעת שניהם, ובלא הסכמה נחשב רק למקרה בעלמא בכל פעם שהבעל ואין כהן לאו ודו"ק.

והנה האור שמה כאן הביא ראי' לשיטת הרמב"ם שבלאו דלה תהי' קדשה הוא בכל ביאה זנות, מהא דאמר ר' יוחנן ביבמות דע"ז אי לאו דאמר ר"י זנים ואפילו זנות לא מלא ידיו ורגליו בבהמ"ד כיון דסובר קהל גרים איקרי קהל מזרי שני זמה יערה, ולשיטת הרמב"ם הסובר בפע"ו מהלי' איסורי ביאה דכל חייבי לאוין אין לוקח עליהם אלא ע"י קדושין א"כ אפשר שישא בלא קדושין, וע"כ אם בלא קדושין יהי' איסור דלה תהי' קדשה, וקדמו בראי' זו המקנה בחדושי' לאכ"ע סימן כ"ו ושנה לראי' זו, ונראה שאין זו ראי' דברי הרמב"ן בסי' המלות בשורש חמישי ובמל"ח ש"ה כתב שהלאו הוא על חייבי כריתות וביאה עכ"ם ועבד שנעשית לזונה לדעת חכמים ביבמות דס"א ע"ש, וא"כ לדעת הרמב"ם הסובר בפ"ה מהלי' איסורי ביאה דגם מביאה חייבי לאוין נעשית זונה, ודאי שביאה בחייבי לאוין יש גם הלאו דלה תהי' קדשה, אפילו אם נימא שעל כל ביאה פנוי' אין הלאו, וע"כ שפיר אמר הגמ' מזרי שני זמה יערה דאפילו בלא קדושין אסור מזרי שני מהלאו דלה תהי' קדשה מאחר שנעשית לזונה מחייבי עשה ואין ראי' מה על כל ביאה פנוי'.

אולם אם כה נאמר דאף לרמב"ם אם נעשית זונה ע"י ביאה ודאי שצובר בלי"ת דלה תהי' קדשה וכמו שכתב הרמב"ן הי' מיושב קושיית הראב"ד שהקשה על הרמב"ם בפע"ו מהלי' איסורי ביאה שסובר שהי"ב לאוין לוקח עליהם רק ע"י קדושין, מהא דפי' אלו נערות דל"ה דפריך בגמ' אי רבי ינחק קשיא ממחרת ע"ש, ולהמבואר דגם בחייבי לאוין נעשית זונה ויש כאן לאו דלה תהי' קדשה ואף שהיא ביאה שע"י אונס ופתוי, מ"מ מאחר שנעשית זונה ממילא עובר משום לא תהי' קדשה, וכמו שכתב הרמב"ן בסי' המלות כו"ל דלר"א דאמר פנוי הבא על הפנוי' עשאה זונה ודאי שצובר בלי"ת, משום דע"י שם זונה נקראת קדשה וכן בביאה חייבי לאוין אף ע"י אונס ופתוי כיון שנעשית זונה עובר בלא תהי' קדשה, ונלערך לומר ג"כ מה דאמר קשיא ממחרת היינו אף ממחרת, וממחרת ואחותו קשיא, שאף ר"י דסובר אין מלקות בחייבי כריתות זהו רק משום לאו דאחותו, אבל ודאי שלוקה

* אח"ז רב ראיתי בספר ראש לראובני להגאון רבי ראובן מדעטבורג ז"ל בסי' כ"ג שכתב כעין מה שכתבתי, ע"ש. ועיין בשע"ת לרבינו יונה בשער ג' אות ל"ד מה שכתב בזה.

זונה

א"כ ר"י כ"ג ר"י

(4)

ערוך

הלכות קדושין סימן כ"ז

השלחה

היו כאלו היו עדים בשעת הניאה כמ"ש כמ"י קמ"ט ואינו כן דשם לא אמרו רק במגרש את אשתו וחור ובעלה ולא באשה שלא היתה אשתו וכ"מ וזהו זנות בעלמא ואף אם מייחדה אליו בתמידות דזהו פלגש לדעת הרמב"ם שאומר כמו שיתבאר בס"ד ועכ"ל ונ"י חס' יבמות מ"ה: ד"ה מי וכו' וי"מ דכיון דידוע לכל שכלה כאלו עומדים ע"י וכו' עכ"ל:

ן כתב הרמב"ם ז"ל בפ"ד ממלכים דרך מלך מותר ליקח פלגש ולא הדיום אצ"כ אמה העבריה אחר יעוד ע"ש ויש מרבותינו שחולקים עכ"ו דהרי מצינו בתנ"ך כמה שהיו להם פלגשים והיו הדיוטים אך אין זה ראייה דאפשר שהיו אמות עבריות לאחר יעוד (הגרי"ל) אך בש"ס לא נמצא זה שיהיה הדיום אסור בפלגש ומעמו של הרמב"ם יתבאר לפנינו בס"ד:

ן מהו פלגש כתב הרמב"ם ז"ל שם שלוקחה בלא קדושין ובלא כתובה ורק היא מיוחדת לו וכן הגירסא לפנינו בגמ' ומהדרין כ"ח. ויש מרבותינו דס"ל דרך כתובה אין להם אבל קדושין יש להן נר"י נ"י ח"י ט"ה וכן מפורש בירושלמי פ"ה דכתובות וכו"ט דהר אמר דאין להן כתובה וחד אמר דיש להן כתובה ואין להן תנאי כתובה ומשמע להרי"א דקדושין יש להן אמנם זה פשיטא דלכך הדיעות אין לפלגש תנאי כתובה כאיש לאשתו שיתחייב במונחתיה וכמותה וענתה כל אשתו הגמורה וכן הבעל אינו אוכל פירותיה ואינו יורשה ואינו חייב בפרקונה ורא"ה ברורה לזה דהרי מצינו גם קודם מתן תורה שהיה להם פלגשים כדכתיב ולבני הפלגשים אשר לאברהם וגו' וכן נחוד היתה לו פלגש כדכתיב ופלגשו ושמה ראומה וגו' וקודם מתן תורה לא היה כול קדושין כמ"ש אלא ודאי דשום חיוב סאי"ש על אשתו לא היתה לפלגש ולפ"ז מתבאר טעם הרמב"ם שאומר בפלגש דכיון דגורה התורה שלא יקח איש אשה בלא קדושין מסי"א דפלגש שלשיטתו היא בלא קדושין עובר על מ"ע ואפילו לשיטת רש"י שיש לה קדושין מ"מ כיון דאין לה כל תנאי כתובה ובכל הש"ס פשוט דמה שקנתה אשה קנה בעלה ולכל אשה יש לה כל תנאי כתובה ולא משתמ"ס בחד וזבחה למזקים בפלגש ש"ס דפלגש אמרה וכו"מ מב"י מ"ס. כ"ח. דשריף טעמא. ולוקמה כסגס ע"ש דה"ק:

ן אמנם מה דמדמי הרמב"ם יעוד אמה העבריה לפלגש יש לעיין מה ענין ל"ז, הרי אמה העבריה

מיעדה בכסף שקנתה ואומר לה הרי את מאורסת לי כמ"ש הרמב"ם בפ"ד מעבדים וגם מתחייב לה בכל חיובי איש לאשתו כדכתיב שארה כמותה וענתה לא יגרע והרי היא כאשה נמורה ועל"פ דהרמב"ם ז"ל ס"ל דזה שכתוב באמה העבריה ואם לבנו ייעודה כמשפט הבנות יעשה לה אין משפט זה שארה כמותה וענתה אלא משפט הבנות העבריות הנמכרות והארון מיעדה לאישות ונעשית אצלו כעין פלגש וכו' כן יעשה לה הבן ואח"כ כתיב אם אחרת יקח לו שארה כ"ע לא יגרע להאחרת כלומר דכשנושא בת ישראל לאשה שלא ע"פ שפחה מתחייב לה בשארה כ"ע אבל לא להאמה שמיעדה וזה דכתיב ואם שלש אלה לא יעשה לה ר"ל יעוד לו יעוד לבנו ונרעין כסף וכך פ"י הרמב"ם מקרא זה שם ולכן לא הזכיר הרמב"ם שם דין שארה כ"ע לפי שבאמת אין לה ובמכילתא משפטים יש בזה פלוגתא דתנאי ר' יאשי' ור' יונתן דחד אמר דמשפט הבנות היא שארה כ"ע וחד אמר דכמשפט הבנות העבריות הנמכרות ושארה כ"ע אינה רק בבית ישראל המתקדשת שלא ע"פ שפחה ולפ"ז שפיר מדמי הרמב"ם ז"ל יעוד לפלגש דגם הוא אין לה מחוייב איש לאשתו ואע"ג שמקדשה בעת היעוד מ"מ כיון שאינו נותן לה עתה כלום בעת היעוד אין זה דומה לכל הקדושין נ"י כ"חור הגרי"ל כחמש ע"ס ולפ"ז א"ש כמה דקדוקים בסוגיא דקדושין י"ח: דלומר ל"מ ליוספה ולא אמר לשארה כ"ע ואח"כ כדמוקי דקדושין דעלמא אומר כיון שמסרה אביה למי אשתחייב כשאר וכו' ומשמע דכ"ע ל"מ מתחייב כ"ע דה"ק:

מן ואפילו שלא לדעת הרמב"ם וגאמר דאין מן התורה איסור בפלגש מ"מ אסור להשותף פלגש כמ"ש הסוד בשם הרא"ש בפנייה המשרתת בבית ראובן ויצא קלא דלא פסיק שמתחייב עמה לא מיבעיא שבני משפחתה יכולים למחות בידו שהוא פגם להם שתהיה פלגשו אלא אפילו ב"ד כופין אותו להוציאה מביתו שהדבר ידוע שהיא כושה למבול ונמצא שבוטל גדה עכ"ל וכ"ש לשיטת רש"י דפלגש היא דווקא בקדושין דאיסור גמור הוא להתייחד בלא קדושין ויהא"ה הסכים לרש"י נסק"ז ולראמב"ם יש ליישג ע"ש דה"ק: י כתב רבינו הרמ"א דאם מייחד אליו אשה וזובלת אליו י"א שפותר והוא פלגש האמורה בתורה י"א שאסור ולוקחין ע"ז משום לא תהיה קרשה עכ"ל וגדולי האחרונים השנו עליו דאפילו לדעת הרמב"ם שאומר בפלגש אין זה ענין למלקות ולא תורה קרשה המלקות אינו

ע

אינו אלא במזמקת באיסור עשה מפני שו וביוצאי כן עיקר אלא כיון דתניא בת"כ או המוסר לחבירו כתי המוסרת עצמה שלא בגמ' (בהג"י ע"ה) וכיו קדושין ויש בזה איסור ויש בזה מלקות ואע"ג מנערה בתולה מבואר מי שירצה לבא עליה שמלשון הש"ס והת"כ הדין כן ואפשר דגם אם מפקדה לכל וכן ולכן פסק י"א עובר כזכבים שנ לעבודת זוכבים ו אח"כ ולא קידשה מו ואף שהיה בפני עדים לא נתן הוא ולא אמו לכ"א מבעת והגרי"ל ו קדושין הראשונים ו בלא נפ' אע"פ ששהא כונת בעלמא וכמ"ש עמה אחר זה אסרינן בעילת זנות ואפילו נ"י שגלוי לכל צריכה נ"י הגזרות ששמרו דת י כיון שנתייחדו לפני ד נמורה ומ"מ וכ"ל והרי אינו אלא בעושים כ"ו ונתגייירה ודרו יחד כל הלך והגיחה א"צ נ"י קדושין כיון שלא ו וכ"י כמ"ס כ"ז ומי ואומרים שכוונו לקרוא או שגלו לכל שנ יב האשה מתקדשת מן התורה בכסף קיחה אלא בכסף כ"כ ובשטר דכתיב ויצאו

5

רצא

בראשית כה חיי שרה

ו ליצחק ולבני הפילגשים אשר לאברהם נתן אברהם מתנת וישלחם מעל ו יצחק בנו בעודנו חי קדמה אל-ארץ קדם: ואלה ימי שני-חיי אברהם

ליצחק: ו. ולבני חניקתא דלאברהם. תיב אברהם מתנו. ושלחונן. מעל יצחק בריה עד דהוא קיים. לקדומא לארע מדנקא: ז. ואלין. ימי שני חיי אברהם

(ו) הפילגשים, חסר⁷⁶ כתיב⁷⁷. שלא היתה אלא פלגש אחת. היא רשי הגר היא קטורה. [נשים בכחובה, פלגשים בלא כחובה, כדאמרינן בסנהדרין^{77*} נשים ופלגשים דדוד. נתן אברהם מתנת, פי' רבותינו⁷⁸ שם טומאה מסר להם⁷⁹. ד"א מה שניתן לו על אדות שרה ושאר מתנות שנתנו לו, הכל נתן להם שלא רצה ליהנות מהם]⁸⁰. (ז) מאת שנה ושבעים שנה וחמש שנים, בן ק' כבן ע'י⁸¹ ובן ע'י כבן ה' בלא חטא.

76 חסר יו"ד כתיב (ד"ר). כי צריך להיות הפלגשים בשתי יודין, כמו ועבריים, דהיינו יו"ד אחת לסימן היות יו"ד שניה לסימן הורבי. וא"כ מה שכתב רש"י חסר כתיב רצה לומר ע"כ חסירה יו"ד הרבה ושלא היתה לו כי אם פלגש אחת היא חנו היא קטורה (באר רחובות כשם בעל בנין שלמה). — לפי זה דאי שיש לציון בריה בלשון רש"י: "הפלגשים". ולא "הפלגשם" (כמו בבבלי). ועי' ד"ר. [77 ב"ר סא ד]. *77 כ"א, א. ועי' רמב"ן. 78 שם צ"א. א. 79 ולא יתכן לפרש שנתן להם נכסים דהא נתן הכל ליצחק (נגר אריה). [80] בד"ד ליהא. 81 י"ג: כבן ע'י לכת.

(ו) מתנות. מומן נתן להם. קדמה. פי' אל ארץ קדם, וכן אשר לא ראביע יעבדו אותו את נבוכדנצר (ירמי' כו ח)⁶⁹. וקדם מזרח א"י. וי"א אל מקום בן ישמעאל⁷⁰. והראשון נכון.

69 אל ארץ הקדם הוא הסבר לקדמה. כמו את נבוכדנצר הוא פירוש למלה אותו. 70 אל המקום שבו ישב בני של ישמעאל שנקרא בשם קדמה (טו).

וכן מצרים קרא לבניו ביו"ד מ"ם הרבוי¹, ולדעת אונקלוס לא היו רדיק אלה שמותם שחרגם: למשירין. ולשכונין ולנגון².

(ה) ויתן, חלק נכסיו בחייו כדי שלא יבואו לידי מחלוקת בירושה אחר מותו ונתן כל אשר לו ליצחק, עשה אותו יורש כמו שהיה כמו שאמר לו האל: כי ביצחק יקרא לך זרע (לעיל כא יב).

(ו) ולבני הפילגשים, לא היו פלגשי שהיו לו בנים מהם אלא פלגשי ביתו היו מעבדיו בני ביתו, ואותם הבנים היו ילידי ביתו ונמלו עמו ואוחזים דרכו ונתן להם מתנות מכסף וזהב ומקנה כפי מה שראה³, וכל שכן שנתן לישמעאל ולבני קטורה אף על פי שלא זכר אותם, כי לאותם שלא היו בניו שהיו ילידי ביתו נתן להם כל שכן לבניו. מעל יצחק בנו, כדי שלא יהיו עליו לטורח ולא יריבו עמו על דבר הירושה. קדמה אל ארץ קדם, אמר ששלחם כלפי מזרח, ופירש אחר כן לאיזו ארץ מארצות המזרח שלחם, ואמר: אל ארץ קדם והיא חרן ואור כשדים, ואותן גלילות שנקראות בסתם ארץ קדם וארץ בני קדם, ובאותה הארץ היתה משפחת אברהם לפיכך שלחם לשכון שם כי לאהבתו יקרבות אנשי משפחתו.

(ז) ואלה... חי, פועל עבר, שרשו חיי או חיה⁴.

1 לעיל י' י"ג. עי' בד"ק שם. 2 עי' רש"י, ראביע ורמב"ן. 3 בנ"ד: ראביע. 4 ראה ספר השרשים (ח"י).

(ו) נתן אברהם מתנות. לא בלשון ירושה כלל, כדי שיהיו דבריו ספורנו קיימים⁵³. בעודנו חי. ולא רצה לסמוך על דייחיקי ומינו הצוואות.

53 כ"כ קכו ב.

רטיג (ו) ולבני הפלגשים, ולבני הפלגש¹⁰. וישלחם, ויגרשם. 10 כי המדובר בבני קטורה. אבל ישמעאל כבר שולח לפני כן.

רשב"ם (ו) הפילגשים. הגר וקטורה. מתנות. מומן הרכה. קדמה אל ארץ קדם. שיירשו בניו נחלותיו שיש לו שם.

רמב"ן שנהגו לתרגם כן אינם אלא ראשי אומות, אין בהם שם תואר כלל, וכך הרבר.

(ו) ולבני הפלגשים אשר לאברהם. על-בבך הפשט²² כעבור שנאמר לי כי ביצחק יקרא לך זרע (לעיל כא יב), לא בזרע אחר, היו כל נשיו אצלו פלגשים, לא היו נחשבות לנשים שאין זרען בייורשיו, לא הגר שפחת שרה פלגשו היתה, אבל קטורה לאשה לקח לו. ואם היתה שפחה בביתו ולקחה לפלגש לא היה אומר ויקח אשה ושמה קטורה, רק תקרא פלגש בכחוב מפני הטעם שפירשת²³, ובדברי הימים כתוב ובני קטורה פלגש אברהם (דה"א א לב)²⁴, והנה אברהם לקח לו אשה מבנות כנען, ואם חאמר שהיתה מצרית או מארץ פלשתים²⁵, הנה לא שלח אל ארצו ואל מולדתו כאשר עשה בכנו, כי איננו שומר רק זרע יצחק. כי עליו נכרת הברית, ועוד שלא אמר הכתוב ויקח אשה קטורה בת פלוני החוי או הפלשתי והמצרי מארץ פלונית, כאשר

22 כוונת רבנו כי על דרך הפשט קטורה איננה הגר, כי הגר פלגשו היתה. וקטורה לקחה לאשה, ומה שרש"י מביא שקטורה היא הגר זהו על דרך הדרש. 23 לפי שנאמר לו כי ביצחק יקרא לך זרע (טו). 24 מביא רביה ממה שדיבר בספר דברי הימים בבני ישמעאל חתלה, ואחר כך אמר: ובני קטורה פלגש אברהם, נראה שער עתה לא דיבר בבני קטורה כלל, ואילו לרז"ל ישמעאל בן קטורה הוא. גם מן הכתוב עצמו ידוקיק כן, שאמר ובני קטורה פלגש אברהם. כלומר בערך הבנים נקראת פלגש. אבל בערך עצמה ליקוחי אשה ממש היו בה (אבהב). 25 כי שמר

חזקוני (ו) ולבני הפלגשים. פרש"י: חסר כתיב כו'. חז"ק. לפי רש"י שהרי הוא מלא בספרים מדוייקים⁸³, והן הגר וקטורה⁸¹. נתן אברהם מתנות, פי' רז"ל⁸⁴ שם טומאה מסר להם. פי' שיוכלו להזכיר את השם בטומאת הגוף ולא יזיק להם⁸⁵. וי"א⁸⁶ ח"ו שלמד צדיק כאברהם שום שם קדוש לרשעים, אלא מסר להם שם להשביע השדים באדוניהם הממונים עליהם שיעשו להם כל מה שירצו, וקרי ליה "שם טומאה" כמו ששינו⁸⁷. הלן בבית הקברות כדי שחשרה עליו רוח טומאה. וראיה לדבר זה שהרי "מתנת" חסר וי"א⁸⁸ עולה בגימטריא: למדם להשביע השדים⁸⁹. וישלחם מעל יצחק בנו בעודנו חי, שלא יחזיקו בנחלה עם יצחק. אל ארץ קדם, להחזיק שם ירושתו שנפלה לו מאת אבותיו. ואלו המתנות שנתן להם, שהרי ארץ ארם במזרח, כדכתיב: ארם מקום (ישעיה ט יא), ועוד כתיב בבן נחור אחיו של אברהם: את ערך בכורו לעיל ככ (א), ואיוב היה מארץ ערץ⁹⁰. וכתיב ביה באיוב: גדול מכל בני קדם (איוב א ג), נמצא קדם וארם אחד הם.

83 עי' פי' הרכיבא ומנתה שי ותורה שלמה כא. 84 מובא ברש"י. 85 בס"ס: פי' שם להשביע את השדים שיוכלו. וני' הכי' נכונה כי ענין השדים הוא הפי' השני. 86 כן דעת היר' יעקב בה"ד נתמן, הובא ברבותינו בעה"ת. 87 סנהדרין סו, ב. 88 ככתוב. 89 שניהם תת"צ. 90 איוב א א.

6

כראשית כה חיי שרה

רצב

יחזא. קמא ושקעין נחמש שנין: ח. ואתנגיד ומית אברהם. קסיכו טקא סיב וקבע. ואתקניש לעמיה: ט. וקברו גתיה. יצחק וישמעאל קנוהי. במקצת קפילתא. פתקל. עפרון קבר צוחר חמאה. דעל אפי מקרא: י. חקלא דזבן אברהם מן בני חמאה. פתן. אתקבר אברהם ושרה אתתיה:

ח אֲשֶׁר־חַי מֵאֵת שָׁנָה וְשִׁבְעִים שָׁנָה וַחֲמֵשׁ שָׁנִים: וַיָּגַע וַיֵּמָת אַבְרָהָם בְּשִׁיבָה טוֹבָה זָקֵן וְשָׁבַע וַיֹּאסֶף אֶל־עַמּוּי: וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ יִצְחָק וְיִשְׁמַעְאֵל בְּנָיו אֶל־מַעְרַת הַמְכַפְלָה אֶל־שְׂדֵה עֶפְרָן בֶּן־צֹחַר הַחֲתָי אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי מַמְרָא: הַשְּׂדֵה אֲשֶׁר־קָנָה אַבְרָהָם מֵאֵת בְּנֵי־חַת שְׂדֵה קָבֵר אַבְרָהָם וְשָׂרָה אִשְׁתּוֹ:

רס"ג (ח) ויגוע וימת, ויגוע אברהם וימת בשיבה. ושבע. ושבע ימים. יצחק לפניו⁸², והיא שיבה טובה שנאמרה באברהם (לעיל טו טו)⁸³.

רשבי"ם (ח) בשיבה טובה. כמו שאמר לו הק' ואתה תבוא אל אבותיך בשלום תקבר בשיבה טובה (לעיל טו טו) שלא אירע העינוי כימיו.

(ח) מלת ויגוע. צאת הרוח מהגוף רגע אחד בלי עינוי ועיכוב. ראבי"ע הלא תראה ויאסף רגליו אל המטה (מט ג). ומיד גוע. והנה כל גויעה מיתה, ואין כל מיתה גויעה. על כן כתוב במכיל ויגוע (ז כא). ופי' וימת אברהם. שמת בשיבה טובה⁷¹. ויאסף אל עמיו. י"א כי על כבוד הנפש אמר, כי בהיותו מתעסקים עם הגוף הוא כחלק נפרד. ובהפרד מהגוף יאסף הכבוד אל עמיו. וי"א כי זה משפט הלשון⁷². והטעם על לכתו בדרך אבותיו כאילו יחבר אליהם. וכן ואתה תבוא אל אבותיך בשלום (טו טו).

רמב"ן אמר בנשי עש²⁶ וזולתן, אבל הזכיר שמה בלבד כי היא כנענית וקצר ביחוסה²⁷, וכן יעשה במקומות רבים כשלא יקפיד בייחוס שלהן. ואולי תקרא פלגש²⁸ בעבור היותה שפחה ממשפחת העבדים. ואם היתה שפחה בביתו וכו' אליה לא יזכיר ייחוסה, כי אין דרך הכתוב להזכיר כאמהות רק שמן כענין כולפה וכלהה. ורש"י כתב נשים בכתובה, פלגשים שלא בכתובה, כדאמר בנשיים ופלגשים דודו בסנהדרין²⁹. ואין הדבר כן, כי לא תקרא פלגש אלא כשהיא בלא קדושין. כי הכתובה מרבתי סופרים, והגרא בסנהדרין פלגש בלא כתובה וקדושין³⁰, אבל אפשר שגם בני נח כאשר ישאו להם נשים כמשפטן כבעילה³¹ היו נוהגים לכתוב להן מהר ומתן, ואשר רצונה שתהיה להם פלגש וישלח אותה כאשר יציה ולא יהיו בניה בנחלים את שלו, לא היה כותב לה כלום. ועל דעת רבותינו³² שהיא הגר ההו היא פלגש ודאי³³.

71 בגלל הצורך לציין שמת בשיבה טובה כאה המלה וימת אחר ויגוע. 72 כיטוי על נפטר, כאילו נאסף לקרוביו המתים.

(ח) ויגוע וימת, גויעה מיתה קלה שאינה באריכות חוליה. בשיבה רדיק טובה, שראה לו בנים ובני בנים והיה בטובה ובכבוד כל ימיו. ובדרש⁶ שעשה ישמעאל תשובה כימיו. זקן ושבע, שבע ימים. ויאסף אל עמיו, אל בני משפחתו שמתו ונאסף אליהם, וזה הלשון נהוג במקרא יהיו האבות צדיקים או רשעים. (ט) ויקברו אתו יצחק וישמעאל בניו, כי היו גדולים ונכבדים מהשאר והיו אוהבים לו לפיכך התעסקו בו ואף על פי שהיו שם בני קטורה, או אפשר ששלחם בחייו כמו שלח בני הפלגשים. אל מערת, אל שדה, כמו במערת⁷ בשדה וכן: ואל הארון תתן את העדות (שמות כה כא) כמו ובארון והדומים להם רבים. על פני ממרא. פרשנוהו⁸.

(ח) זקן ושבע. שראה כל משאלות לבו ושבע כל טובה, וכן ושבע ימים (להלן לה. טט) ששבעה נפשו כימים, ולא יתאוה שיחדשו בו הימים דבר, וכענין שנאמר כבוד וימת בשיבה טובה שבע ימים ועושר וכבוד (דה"א ט כז) והוא ספור חסדי השם בצדיקים ומדה טובה בהם שלא יתאוו במותרות, כענין שנאמר כהם אתות לבו נתת לו (תהלים כא ג), ולא כמו שנאמר בשאר האנשים אוהב כסף לא ישבע כסף (קהלת ה ט), ואמרו בוי³⁴ אין אדם יוצא מן העולם וחצי תאוותיו בידו, יש כידו מנה מתאוה מאתים השיגה ירו למאתים מתאוה לעשותו ארבע מאות שנאמר אוהב כסף לא ישבע כסף, ובבראשית רבה³⁵ אמרו הקב"ה מראה להם לצדיקים מתן שכרן שהוא עתיד ליתן להם לעולם הבא, ונפשם שבעה והם יושנים. נתעוררו החכמים בזה ופירשו הכתוב שאומר ושבע במראה הו.

(י) השדה, בכל מקום שזכר הקבורה כזו המערה זכר המקנה, להודיע חבתו של אברהם אבינו שלא מצא מקום לקבורה עד שקנה אותה, ואף על פי כן לא הרהר אחרי האל שאמר לו: כי את כל הארץ אשר אתה רואה לך אתננה ולזרעך עד עולם (לעיל יג טו) מאת בני חת, פרשנוהו⁹. קבר אברהם ושרה אשתו, כבר כתבנו¹⁰ כי זכר הפעולה על הרבק בו.

(ט) ויקברו אותו יצחק וישמעאל בניו. לשון בראשית רבה³⁶. כאן בן האמה חולק כבוד לבן הגבירה.

5 ראה לעיל 1 כא. 6 מובא ברש"י. 7 ראה לעיל כג. יט. 8 לעיל כג. יז. 9 שם ב. 10 לעיל כד נה.

שלא תהיה מכנת כענין. הנה עוד יקשה מרוב לא שלח אל ארצו. 26 להלן כו. לד. כח. ט. 27 ומפני שהיתה מן הורע המקולל על כן קצר הכתוב וסתם ולא פירש (בחי"י). 28 בספר רבתי הימים. כנ"ל. 29 כא. א. 30 בגמרא שלפניו: בלא כתובה ובלא קדושין, והיינו כגירסת רבינו. וכן שיטת הרמב"ם בה' מלכים ד. ה. ועיי' במשנה למלך. והרא"ם חירף לדעת רש"י שהיתה גירסתו בגמרא כפי שמביאה בפירושו לתורה. ומה שמקשה הרמב"ן מכתובה שהיא מדברי סופרים, יש לתרץ כי יש תנאים שאומרים בכתובה מן התורה. 31 סנהדרין מ. ב. 32 ב"ד סא. ד. 33 כי על קטורה שהיא הגר לפי דעה זו כתוב בדה"א א. לב: ובני קטורה פלגש אברהם. וגם על הגר כתוב מפורש שהיא היתה שפחת שרה. 34 קהלת רבה א. לה. 35 סכ. ג. 36 כס"י: לשון רש"י. אבל ליתא ברש"י.

(ח) ושבע. מכל מה שהתאוה לראות ולעשות כימיו⁵⁴. ויאסף אל ספורנו עמיו. נאסף אל צרור החיים לחיי העולם עם צדיקי הדורות שהם עמיו ודומים אליו, ואמרו "עמיו" כלשון רבים, כי אמנם רב ההבדל בין הצדיקים כמעלה עם היותם כלם וזכים לחיי עולם, כאמרם ז"ל⁵⁵ "שכל אחד ואחד נבנה מחותמו"⁵⁶ של חבירו".

54 השוה רמב"ן. 55 ב"ב עה. א. 56 בכמה כ"י: ממחיצתו.

מקדוים וכמעשה הזה צודאי לא נשמע מיום הוקדה הארץ צפרט לצכי
 ישראל פהם צבי אלקיים ומזה צלו לעקור הפצט הכל וכל מה שהקשו
 ויה שקריו ירע ומתנו אין זה ראייה כי הוא אחר לשון בני אדם שהוא
 קרוי בעלה ואציה חמוי ומה שהקשו וצבי מחליחומל שהוא מנלה
 עריות כי אין זה קוישיל כלל כי מוכער הדבר לצנו לענות נשי אציו
 צפרט אלמנית של מלך וראוי להמית על זה ומה היא מוכין אחיותיה
 להמית את אצנלוס גדן כי צפנלמח מה שהיה מולק על המלכות ומשום
 שאמר על רוב צבי ישראל שבדורות אלקיים הוא שאציו אין ראוי
 למלכות ומעשה שעשה צנת צצט וצצנו אין גזירת אלקיים הוא
 לדצי עון וזיית והעם (לה) יאמינו צזה כי הקציה סוכה זמה הוא צפרט
 צדצב האקור אלמנה של מלך זלמ רוב המוכער מה שהיה זמה הוא צפרט
 ועינה אותם ומה שהקשו מן הידועלמי דפליגי ריע ורי יהודא כי יש
 לה כחוצי אין זו סתרי לעולם צלל קידושין מה קשה חסא קלה
 צעיינו להיליחה כי אינו דומה כלל להא דצמות צהאשה רבה שכתא
 אחרו צעציה אלל הכלל שמומתת לו ציחוד גיב משו חכמים ציורת
 שלא יתעילל צה כמה ימים ואחייב יוליא מצינו והיו צבית ישראל
 כזכות של הפקר עייב חקנו לני יסודי יע לה כחוצי ואין להוכיח
 כדצבירה מדאמר צמוכת שצת פיו צמה צהמה חניא רי שועין צן
 אלעזר כולל אותו לדיק מותרו עין ולא צל מעשה לידו אשפר עמיד
 זרעו לעמוד על הר עיבל ולומי ארור סוכב עם אשה אציו ליכא מעל
 זה לידע שיסכב עם הפילגש אציו משמע דפילגש צקדושה יגל
דפילגש דיעקב היא צקידושין וכן הסבירא נוחת מואחר סכולס היו
שוי ציתום ולא מליטו כחוצי צימוס לנכי הצצירה יוחר חלל קיל שיון
לכל מעלה וצלי פסק מואחר פקחה צנצוה צמויתו פליעה ללחת
מוחו יי צצנים אי אשפר לומר אלל שלקמי צקידושי וצדק אישות
ומה שקציה פילגש היינו שסיפס מהחילה שפחה ללחל ואשפר אחר
הקצושי היתה מותרת הצית צמוקס צצירה ודע דאין פילגש אלל
המוותרת לשכינה אלל אין חלם לוקח לפרי ורצי וכמו שדרכשין
 צציר צבי שרה ותחן לו את הנר שפחמס לאשס ללחה ולא לפילגשו
 ואיכיה שקורא אותה אחייב פילגש לפי מדכר כדיל סהיא קטורי היינו
 כתי שפי אעפיי שלקח אותי שחורת אישות ופרי ורצי מיינ צבי
 שרה צצירתה סיפס מותרת הצית וחס שפחה עליה כמו שפי הסבס
 רי אצרי אצן עזרא שפילגש היא השפחה הייב הכל צבי רחל ללה
 דרשין ותחן לו ללחה ולא לפילגשו מיתורל דקרא יש להצית ראייה
 מיוקפ הליק שפחה ללציו שער איכותן וכתובס ומחוד זה דקס
 יעקב אציו רחמים שחורי השכינה משמע לולי זה לא היו ראוי
 לצרכה וקרי לוקח אותי שפחה ללחל ופילגש צצנו ישראל
 חיל צצירות ודרכה עכל עם שהצוירא כליי יש להשיג ראייה כנגדס
 דמעשה פילגש צצנעה צודאי צלל קידושי דאי צקידושין מה היה
 רעת האיש הלוי שהליל עלמו מעין ומסר אשתו סהי איא כדי להלילו
 ואפי אחיל מעון ומסכב זכור גדולי עאיא מיימ אקור כדאיחל מוסכ
 תרומות ומקומי וציירו נשי שחמרו להס גויס חנו אחת מוס ונעמי
 אותה יעמאוי כולן ואל ימקרו להס נפט אחת ואס יחדן להס אי ימסרורו
 קיו זה שלא צקשו סאסם כלל ואצירם יסרו לאותי סאיש סאל ילל
 עלמו כנפס אחר ואיכ להס כתיב וימקרו להס נפט אחת ואס יחדן להס אי ימסרורו
 עשה הלא קיפנ עענותו לפכי כל ישראל ושועו לו לעשרי קנעה
 צצניון ואס היה רשע כמוו לא היה להס להשגיב צדצרי כלעיך
 ועיד האיש זקן סכסר היה ציניה אחר צתחילת דצרי אוליא להס
 צתי הצחולה ופילגשו ואל מעשה כולה וגר ואס היתה איא וכי אינו
 כולה ועוד מדאמי צתי ספסולי ופילגשו משני שדומה כדומה הוא ועיד
 אי הוה לו קידושה צה איך היתה מונה עליו לצכות מוננו הלא
 איכ פיטרת צלל גט אלל שחאמר מורדת דצעיין ומלעל ליה הויה
 ודעתה היתה ליסב לכורה עד יום מותה וקשה זה להאמין וממעשה
 פילגשי דוד אדרכה מוכח דשלא צקדושי סיו דאי צקידושין וכי היה
 אצנלוס כך משוגע להיות איא ולגלות אשת אציו וימלי חן צעיי
 הסמין הלא אותו הדור לא היו רשעים שגב לצס ואחל שיהי מוצ
 לישראל זה יחר מדוד דוד ומתת חטאיו אינו ראוי למלכות ויכא
 העס שיעשה דין צלציו וישמחו צו איכ איך יעסס הוא למעשה הרע
 לסכוב את נשי אציו ולגלות ערות אציו אלל צלל קידושין היה
 וקצר מאחר שמוכילי העס שיערוד צלציו אין זה אלל קלון אציו
 להבאישו כמו שאמר הנקרי אציו וכי ומה שהיו נשי הולך קצר אין צדק
 כליי מואחר שדל לחיות על מלכות ועוד יראה מן המדרש ויחלחל

לפי שצנעל קדשה עכיל וטאר גאורי חלקו עליהם הרצציד הסיו על
 הרמזים והרמזין הסיו על רשי וזיל הרצציד בהשגותיו אין קדשה
 אלל מיומנת והיא המופקדת לכל אדם אלל המיוחדת עלמה לאיש
 אי אין צה לא מלקות ולא איקוי והיא הפלגה הכחוצי צמקוי ונעלי
 הלשון דרשין חלה הפוכי ומוככבת פיי סגל עומדי לפרכי למשגל
 ומשמתים הצים ופעומי למסכב עכיל וצמקוי הרמזין אשר הסיו
 להכר רי יונה מלאחי כתי וזיל איס האלהים קדוש הוא רצ החסיד
 רי יונה זיל טלוס וקלוי תורי עיד דעתי ויגל לעד ויפגל ללחל הביענו מותרין
 צעייין הפלגש להודיעך צה דעתי עיד דעתי ויגל לעד ויפגל ללחל הביענו מותרין
 צוה יסחפקו צה דודאי מותר הוא כיון שידחה לעלמו שלא כאסרה
 אשה צמות לישראל אלל מודכסו של ריא ציי כחלל אח נוסח אחרו
 ואצנושא צה ועיי נאי ומלאח הארץ ימיי אלל כסוככס ציהו והיא
 מיוחדת וידוע לו ציה נקראי על שמו ומותרת סהרי דוד בשא אותה
 ולא הוזכר צגוי הפדס צין מלך להדיעו ומליו גדולי ישראל כוסאין
 אותה סהי ועיפת פלגש כלל ילרי וגדעון שופט של ישראל שדכר צו
 הי כתי צו פלגשו אשר צשכס ילרה לו ויאית שהשופט הכי הוא כומלך
 מפני שזכה סכרה על הלצור ופלגשו ידוע נחת דצריך לשעורי
 להסירי לצעלי פסס ופלגש צצנעה אילוי היית אקורה עליו לא אחר
 הכחוצי ויקס אשה ויה אציה ויאמר אציו כעעני לחתנו וגם
 הוא מתיציי צמותו אלל שיה הדבר מותר וכסוד צישראל הוא אחר
 ואחרו צפלגשי ואנתחה כי עשו זמה ונבלה צישראל מכלל סהי לא
 היה עשוי לא זמה ולא כולה שווא תאמר מן הסורה היא מותרת
 ומדצריהם סיו דבזור וכי צאיה מוקס סוזכרה גזירי זו צתלמוד ואיזה
 ציד כחמו עליה וצאיה זמן נשית מוסכה זו ומיש כלל צלל צרכה
 אקורה לצעלה ככדה אינו אלל לומר סכיון סוככס למחמה כחסיי
 צצרך ואקוי להכות מונה צלל צרכה וצענין הזה הי סריה צמוקתה
 צנוק' כלל וכך אחרו כל הסוחת לצחילי ומלאחי ולא למנה ונה סיו
 צעילתו צעילת זנית וכך אחרו צמוקש על סחאי ונעל אין אדם עושה
 צעילתו צעילת זנות והעטס לכלן מפני שהקדושין וההוסה מיע וכל
 שדל לישא אשה סהי אקורה לכל אדם וקנייה לו וליעמול להאמרי
 תורה יקדש ויכנסו לחופה ויצרך צרכת חתנים צעערה ואס הקדי
 לציי על לחוסקו צצית חמוי ויצרך צרכת חתנים צעערה ואס הקדי
 צציתו הקדי לצוה עליה צלל צרכה אקורה לו ככדה וכן כל שלא כתי לה
 מלח' סצורה סיי כיון שאינו סובג עמה עייני כחן צצירושין הויל לה גרושת
 הלצ הא אלו רלה סתהיה לו פלגש שלא סתה קרויה לו ואל אקורה
 על אחים ולי קדש כלל הרשות צידו וגם דצרי הרמזים זיל איס
 לאקור פלגש להדיעו ולהחירה למלך אלל כך אחר וכל הצועל אשה
 לשס זמה צלל קידושין לוקח מפני שצנעל קדשה לשום זנות סיינו
 שפגע צה ונעלה ולא יסדה לעלמו לשום פלגשו דסיינו קדשה ולא
 אחר סרינו זיל כל הצועל צלל קידושין לוקח עכיל והנה לפי דצרי
 אין כחן מוקס להסנת הרצציד צלל לא כתיי לי סכיון הרמזים לדצרי
 דאיכ וכי קלרה ידו מלכחוצי אלל איכ יסדה לו מותרת אלל סינו
 דצכל עין קאמרי דקאורי וכן כחצ העור אחריו דלמי ציחה אקורה
 לו ומה סכתב כל הצועל לשס זנות צלל קידושי דהי לא קשה מדי
 דומיה כתי לשס זנות דאי דעמו סתהא מיוחדת לו לאשה ולא לזנות
 אעפיי שערור הללו מיינ אינה לוקה דלצי אכסיה וקצר שצחית
 עושה לכך כחצ כל הצועל לשס זנות דלו לוקח צודאי אלל לעולם
 צכל ענין אקור צפניה צלל קידושין ועוד כראה צעיי דאש
 הרמזים סגד כמו הרצציד דאין מלקות אלל צקדשה סיושי צאש
 הדקך כמו סכתב שס וכמו שמוכס להדיח צפי צי להלכות נערה נק
 שאקור מיה איכ שלא הותרה אשה לאיש אחר מיה אלל עיי קידושי
 וסופס כמו סכתי לשס וכן כחצ הרצ רי יונה צפירורו וכאשר כפרס
 לקון דאיסורי דלוריית מיה איכ לדעת הרמזים ורצו החולקי
 עליהם הרצציד והרמזין ועיי הרר דוד קומי צמוואל גצי הנני
 מקי עגי רעה מצינק וסכב עם סדך לעיני השונס סכי לשס יס
 לשאי האי גור השס על אצטלי שיהנו יסכב עם נשי אציו כוי
 וכת' צקוי דצרי כי לא היה חמוי הגדול ציי שפלגשי אציו סיו
 ומפיתת אצ מותרת לצן אלל לפי שפילגשו מלך היו אקורות
 וכ"ס לצבו כי מוכער הדבר צל על פילגשו אציו ועתה יס להסיי
 לי על דצרי האקורים מה שמוציאי ראייה מה היא המעשה
 הרע צפלגש הצנעה מואחר שלא סיו קידושין כוי ילל דללו משום דיני

יש לי להלך ימיו ע'ק

8

עכ"פ

שאלת חלק תשובה יג יד טו שני יעבץ

הילכתא ט"ט דאי אפשר כלל לכתוב על גישואין. הגלגל מכלי טיון כחבתי. יעבץ ט"ט:

שאלה טו שאלתני הולא ואתא לידן דין פילגס. שמוכר בתשובתי דלעיל. לברר לך אם הוא איכסור מוחלט. כדעת הר"מ. ובקשה דלעיל גם בחור הפילגס איך ומה:

תשובה אשיבך מלין על אחרון ראשון. גרסינן בפכ"ג ד. מלי נשים ומלי פלגסים. אריי איתר נשים בכחובי ובקידושין. פילגסי בלא כתובה ובלא קידושין. ואיתא תו התם דגזרו על יחוד דפגויה. כתבתי שם בחי"ג דפילגס ודאי אינה בכלל איכסור זה. כי מלבד שפגויה בכחוב גם אחר מעשה דחמיר. מנכיס ובני הדם גדולים שלקחו להם פילגסים. ובגמרא דפ"ק דיומא אשכחן אמוראי דמכריו מאן הויא ליומא, ומסיק תלמודא יחודי הוו מייחדי לכו. ואפי"ג דפילגס דין פגויה יס לה. מאחר שהיא בלי קידושין. מי"מ אסורה לארס אחר. כל זמן שהיא מיוחדת לזה. משום איכסור

קדשה שהיא החור. ונס משום הכתובה בין זרע לזרע. דמשויי אפילו שלהה הראשון מבימו. לריכה להמתיך ג"ח עד שנסתא לאחר או שתתייחד לזולתו. הילכך ודאי לא גזרו על יחוד פגויה. אלא כשאינה מיוחדת לאיש. שלא תפייגה בנות ישראל הסקר בקדשות. וכמעט אמנון ושמר. משה"כ הלוקח לו פילגס מיוחדת היא לו. ולריך לומר שאין בפילגס לא משום הפגות לכתובי. כי. שאינה אלא בעילת זנות, משום דכיון דנוסא לאשה על דעת חכמים היא נשואה לו והם שהסתיקו ועשו אותן בעילות. בעילות זנות אם אינו עושה כחקתן מ"י קידושין דכל דמקדש אסורה דרבנן מקדש גם אין בפילגס משו' כלה בלא ברכה אסור' לבעול' כדדה דמשויי ונתן ג"כ בברכות אירוסין ואמר לנו את הארושות בני מ"ש וכל זה לא שייך אלא בלוקח אשה גמורה שזוכה בה בארבע' דברים. וכן היא זוכה בו בדברים עשר. לשיכך לריך לכנסה כחקת חכמים בחי"ק. משאי"כ בפילגס (שאינה אלא פגויה, כנוטריקון שלה) לא גזרו בה גזרות הללו מאחר שאינה אללו בכחובי. וקידושין רק מיוחדת אליו לזמן קלוב ובשכר ידוע כפי התנאי שבפגויהם כל ק"ל. אבל דינה כפגויה לכל דבר. (אבל לאחרים אסורה בלח"ל וכל זה במכ"ס).

עמו במקומו. אמנם בנוסח או מיוחד שלה במקומו. אמרין פ"ק דיומא רב כדמקלע לרשימי מכריו מאן הויא ליומא כו'. ופרכינן עלה ומסקינן אבי"א יחודי הוו מייחדי לכו כו'. וכתבתי שם בחי"ג מאלן ג"כ ראי' דפילגס שריא אף להריוס דהא שפוטא לא הוו כתבתי לה כתובה משום חד יומא. אלא בחרת פילגס לקחיה דלין לה כתובה ואין בה משום דלסור להסחות אשתו בלא כתובה. דמידי הוא עממא אלא כרי שלא תהא קלה בעיניו להוליא. והייט דווקא בנשאלה להם אשה גמורה בכחובי, ומאחר שעל מנת כן נשאלה לו אסור לנשואה שלה מדעתה. משאי"כ בפלגס שעל דעת כן נשאלה סברה וקבלה כ"ס כה"ג דמכריו רבנן ליומא דלמיכס למחר קיימא. דלית בה משום ל"ח על רשך וגו'. מ"ל בלמאי דווקא הוא דשרי כה"ג (אי איתא דהוו כסבי לה כה"ק) כיון דכחובי אינה אלא מדרבנן אליבא דכ"ע. ואפי"ג דחקו לה כתובה מי"מ כה"ג דלפסוקי קיימא ודאי לא חקנו אפילו בקדושין וכ"ס אי בלא קדושי' יהודה להם כשיצא דשפוטא לא חלה גזרת חכמים דכחובי על פילגס ואמא פילגס של קדמונים ג"כ בתולה לא לקחו (אך בפלגס דנכסיה לא משמע הכי קלה) וכן נראה מהכתוב במגלה אסור דמכנסתלה נעשית מכלל פילגסים:

שאלה יד שאלתני לחוות דע. אף אני אם יש לסמוך ט"מ שהציו בכה"ג אה"ט סימן קצ"ו לכתובות בס"כ טלם תפול לפני ינם מומר שלא תהא מקודשת:

תשובה אמנה ידעתי שאין לסמוך על דעתי אפי' להחמיר כי"ש שאין לי לשמור במקום גדולים. שכבר מנואר סדר בספרי האחרונים ז"ל. ומה מני יהודן להוסף או לגרוע ט"מ אמרתי אני עם לבי הדעת נוטה להחמיר דבריי הרביי ז"ל מכמה פעמים. דממי"ג לא שפיר דמי. אי מהבטלי קידושין למפרע הא ספינן ליה איסורא דקדש (ושלגס שאסור' להריוס לדעת הר"מ) ובעינן זנות. ואי קידושין גמורין הן. והתנאי בעל משום דל"א לכתובות ככה"ג. מלי מייתי להסיר יבמה לשוק (פסי"ט ח"א סכ"ח) ואפילו הוי תנאה. הא קיימא לן קירש על תנאי וכנס פסח. הוו קידושין ודלין. ח"כ ל"ל דמתני' בשעת בעילה וכן בכל בעילה ובעילי. וזה דבר שא"א לסמוך עליו בחומר איכסור כו': ועוד ר"ל ראי' מפורשת דאף משני דחק אין להטיל שום תנאי בנישואין, ואפילו התנה תנאו בעל (כ"ס כה"ג בתולה. תנאו לעקור דבר מן הארץ) מהא דתנן כהא"ש רבה בהל"ל אשתו למדיה ואמרו לו שמתה ונשא אותה והח"כ בלא אשתו. שמתרת לחור לו. דמוקמינן לה בלשונה מן בנישואין. דלע"ג דמן האירוסין אסורה לחור לו. משום דאמרי תנאי הוי ליה בקידושי' ראשון וקידושי' שני תספי. אפי"ג בנישואין שריא. דמי איכא למימר תנאי הוי ליה בנישואין, הא בדיע' לדיכא למימר כלל תנאה הויא בנישואין. ואלא איתא הא משכחת לה בכה"ג תנאי בנישואין. ואמאי קספיק אמי בנישואין לעולם מותרת. ואלא סמכינן להקל. והכי איסופיקא

והואיל ואתא לידן דינא דרוחא מחמת חשמים יומא ביה מילתא. מה דתמיהא לי טובא בדברי הגמ"י. ואלני מי"מ בחבורי (פסק"י) בניי דקמטי"ז ז"ל סס. כתבו הגמ"י נכס הר"מ מי שראת' דס בשעת חשמים כ"ז מותרת לשמש כשהטבר פ"ב. מיכו מיחש חישא חרה זימנא אחר ראיית. כגון אם רחשה טעם או פעמיים בליל ב' של פגויה. כשהניב עבילה אחרת חסרוס מבע"ל ליל ב' של פגויה. וא"ל לפרוש ליל ב' של עבילה שלישיית. דכל מידי דלא קבעה וסת לא הייפא אלל חדל זימנא ט"כ. ופי"מ הדברים האלה קבע בש"ט (פסי"ק י') כלשון הוז כדראה דס וחמת חשמים מותרת פ"ב לכשהטבר מיכו הייפא חרה זימנא אחר ראיית. כגון אם רחשה פ"א או פעמיים בליל של עבילה. כשהניב עבילה אחרת לריכה לפרוש ליל של עבילה. וא"ל לפרוש ליל של עבילה שלישיית כו' ט"כ. מה מאד תמכה מלרוא מה שכתוב כאן. שהוא נגד המפורש בר"ם זה. ובר ס"ד מה"ל א"כ שמתנו לוקח התלהת כלשון. ושם מבואר שמשמשת ג"פ רלוסיס. אכן סוף הלשון שכתוב מיכו כו'. הוא מהגהות פיימון. שילאה כגב' לא אוכל לה כי אין כך לשונו של בכגמ"י אלא כך הוא שם בליל שני של עבילה. וכמו שהסתיקו גם בניי. ועל כרחו אין לשון הש"ט מכוון בכלל. כי מה הלשון אומרת בליל של עבילה' בליל עבילה' הוה ליה למימר או בליל ראשון של עבילה'. משאי"כ בליל של עבילה' אינו לשון חכמים כלל.

וגראה שה"י הלשון של הגמ"י קשה בעיני הרב"י. דלכאורי' מאי אריא פני דווקא. לכן השבו לפ"ס. והשמיט מלשונו בש"ט מיכה שני (המלאת בלשונו של הגמ"י זה שלם פעמים רלוסיס במתכוון ודאי לא מקרה הוא). איברא לירידי הוי לי לישניה דכגמ"י דייק טובא. אי אפשר להיות בענין אחר, ועשה אוי"ך כלפטרות ושמע דברי אליהם חיים, דהא ודאי ברוחא מחמת חשמים גרידא. ליכא למימר דהייפא חרה זימנא. דבהדיא אמרין משמשת טעם ראשון' שנייה ושלישית. סתמא רלוסיין ניכסו. וטעמא מאי. משום דראייה דמחמת חשמים. ודאי לא הויא אלא כוסת הגוף. שאינה חושפת לו כלל נפשו אחר וסתים, כמש"ל סק"ד בהנה"א (פ"ב) וגדול' מוז שמתנו לכש"ט (פ"ב) שנס לוסת הגוף עם הימים אינה חושפת. אם אין ידוע סק"ל. וגם בני"ש אינו נקבע. לחוש לו אלא שעור המשכה הוכח בלבד. כמש"ל סק"ט (בש"ט ככ"ד) וכיון שכן. הוא ריון לוסת של דישת השמש שאינה חושפת לו כלל עד אחר ג"פ רלוסיס. כמו בדיקה וקס"י. מאחר שמתנאי אינה רואה אלא מ"י דהיקה ודישת שמש. מה לי רישה. מה לי קסילה. כל שאינו וסת ליעים. אלא כל טעם אחר חשמים דווקא רואה. הוי ליה ממש ככל וסת כגוף. וכי קאמר בכגמ"י דמיחש הייפא אחר טעם א' או פעמיים. היינו דווקא כי קבעה לה וסת בחשמים עם ימים שוים. כגון שראת' מ"ד אחר שמש' בשני לפגויה'. שאלו רואים שלא רחשה בתשמים ראשון של ליל עבילה. ובשני לו רחשה. הרי מוכיח' בלרה שהוא וסת התלו' גם בימים שוים סמוכים לנעול'. דחושפת לו טעם אחר. קודם שיקבע ג"ס. וכן נעקר כפי"א זה דבר ברור מאד. והוא כעין מ"ש עור בשם חסי' רשכ"א. והס הס דברי ר"ם של הגמ"י. דא ודא אחרת היא. והתימ' מן האחרונים שלא הרגישו. ולא חלו בה ידיים. הגלגל' כחבתי יעבץ:

שאלה יד שאלתני לחוות דע. אף אני אם יש לסמוך ט"מ שהציו בכה"ג אה"ט סימן קצ"ו לכתובות בס"כ טלם תפול לפני ינם מומר שלא תהא מקודשת:

תשובה אמנה ידעתי שאין לסמוך על דעתי אפי' להחמיר כי"ש שאין לי לשמור במקום גדולים. שכבר מנואר סדר בספרי האחרונים ז"ל. ומה מני יהודן להוסף או לגרוע ט"מ אמרתי אני עם לבי הדעת נוטה להחמיר דבריי הרביי ז"ל מכמה פעמים. דממי"ג לא שפיר דמי. אי מהבטלי קידושין למפרע הא ספינן ליה איסורא דקדש (ושלגס שאסור' להריוס לדעת הר"מ) ובעינן זנות. ואי קידושין גמורין הן. והתנאי בעל משום דל"א לכתובות ככה"ג. מלי מייתי להסיר יבמה לשוק (פסי"ט ח"א סכ"ח) ואפילו הוי תנאה. הא קיימא לן קירש על תנאי וכנס פסח. הוו קידושין ודלין. ח"כ ל"ל דמתני' בשעת בעילה וכן בכל בעילה ובעילי. וזה דבר שא"א לסמוך עליו בחומר איכסור כו': ועוד ר"ל ראי' מפורשת דאף משני דחק אין להטיל שום תנאי בנישואין, ואפילו התנה תנאו בעל (כ"ס כה"ג בתולה. תנאו לעקור דבר מן הארץ) מהא דתנן כהא"ש רבה בהל"ל אשתו למדיה ואמרו לו שמתה ונשא אותה והח"כ בלא אשתו. שמתרת לחור לו. דמוקמינן לה בלשונה מן בנישואין. דלע"ג דמן האירוסין אסורה לחור לו. משום דאמרי תנאי הוי ליה בקידושי' ראשון וקידושי' שני תספי. אפי"ג בנישואין שריא. דמי איכא למימר תנאי הוי ליה בנישואין, הא בדיע' לדיכא למימר כלל תנאה הויא בנישואין. ואלא איתא הא משכחת לה בכה"ג תנאי בנישואין. ואמאי קספיק אמי בנישואין לעולם מותרת. ואלא סמכינן להקל. והכי איסופיקא

10

איזה חלק תשובה מו שני יעבץ ז

אספורוסוס לסילגס, ולכן אסור להדיות לו: ולכן משום קדשה. אצל
 למך מותרת, משום שהיא נשמרת אלנו ודאי. שאין אחר רשאי
 לבוא עליה, ומתחייב בנפשו (מלבד שהיא שמורה גם על הסיסים -
 כדאי מן המקראות - בדבר המלך עם הסילגסים אלה) שגם אסור
 היא סילגסו של מלך על כל אדם לא לבד בחייו ואפי' שנחל (נקטי'
 אלה אף אחר מותו אין לה חסר. לפי שאין משתמטין בסריפו.
 ולינה מותרת לאחר מיתה אלה למלך חברו. וזה כוונת ר"מ ודקחו
 סבוב' והישר' בענין זה שלא עמדו בסודו גדולים חקרי לב סתמי' לי
 דכי שביבנה נסק לאפלי'. דמתרילנה לשמעתיה שפיר, והשתא דלסיק
 להכי משוטפי ישראל נמי לא תקפי עליה שמלך הם השואבין. ורבנן
 נמי מלכי יבנה כמש"ל. וכלי שנשתמש בו קודם. אסור להשתמש בו
 חול. וכן פליגי דוגמא במשנת שמחות (פ"ג) בני חכמים כבני
 מלכים וזו דעת רמב"ם מנשיית שכלו וסברתו. אולם רמב"ד לא
 כן ידמה אלא כיון שסותר' סילגס סתם לכל אדם סותר'. מאחר
 שלא מללנו גלוי בתור' לאסור זה אלא סתמו כסידורו היתר מולגם
 לכל ויפה היא משתמרת גם בהדיות אם מייחד' לו בנינו. ובשני
 שפירם הרי"א בהשג' וערה לבאר לנו שם סילגס שמומדת לפרקים
 משגל ומשמשת גם את הבית. וממכירת הבת ליסוד אין ראייה -
 שאמ"ם שלא התיר' התור' לאב הסכורי' הגמור' אלא כדי שסבא
 לכל יסוד, להיות לארון או לבנו לאשה. מ"מ אינה חובב מוחלטת.
 שהרי יוללה בדרכים אחרים ג"כ. וגם אמה הסבריי' אספר סמכרי'ת'
 כמו כן היא מיר למשגל עם עבדות המלאכות. והיא באמת סילגס
 ממש בחתלי' (כמדת ה"א) ואם תמנא חן בעיניו יקנה לאשה או
 לבנו (שאמ"ם שהיתה סילגס אביו מותר בה לקחת' לאשה ר"ק)
 לר"י אסורה לבנו) לפי שהסילגס אין בה כו"ק. ואחרי אשה
 מאדוניה. הרי היא פנויה כשהי'ת'. ודלויה גם לקרובין) ולא אסרה
 חורה כלל גם לאב למכר' למשכב אים מיוחד. כ"ש היא פלמה.
 שיוכל להיות נשכרת לאדם אחר על זמן לפילגש. ואין לנו לבדות
 איסור מדעתנו. אחר זה עיינתי בכ"מ. ורלה להחלל בעד הרי"מ
 דפלבג' הקדמונים היו אמה עבדיה אחר יסוד. במ"מ הרב לטוס
 מורסא שבשחא כי אחר יסוד אינה סילגס. אלא היא כלל הכניסה א"ל
 גמורה היא כמש"ם. אבל באמת כ"ם דעתי באמה שהיא סילגס ודאי
 קודם יסוד וכ"ל וסויעתא לרמב"ד. שוב ראיתי בשבועות ה'רדב"ז
 (ראשונה סרכיה) שגאלא ע"ד. הסילגס. ומלחתי לו י"ל ג"כ כדברי
 דעת ר"מ לחלק בין בל עליה דרך מקרה לך מייחד' לו. אבל
 רחוק' דרכי מדרכו י"ל במ"ם שגם בנעול דרך מקרה אפי"ם שאינה
 מוסקרת קדשה היא זה לא עלה ע"ד. גם מה שגדה מלבו גורה
 גורסה, בעטם הדבר שאמר הרי"מ הסילגס להדיות, שגזרו חכמים
 מהמת שבושה לטבול להדיות, ולא למלך ולנשיא: איני נכנס עמו.
 ועי' ישמע לו לדבר הוה, שאין בו טעם וריח לחילוק זה ולא ראיה
 ומנין:

ומש"ע שם להחלל בעד הרי"מ. ואמר שר"ב הוא לומר שבכלל
 גזרת יסוד דטויה היא. כבר כתבנו מזה למעלה בראשית
 דברינו אלה ודמינוה כראוי. ואם לכאורי כך הי' מולג עה"ד.
 איבוד לבי משיינני בה ליחא לגמרי ומחין ליה אמוחא בכמה עובלי
 כי יסוד דפנויה דעלמא. ודאי היא גדר וסויג' לתור' מתרי טעמי
 אי משום דלא נבט באסור. אי משום איסור גרה דחמיר.
 וכיון שאינה מיוחדת לו. ודאי לא עבדה בשעה
 שמתייחד עמה באקראי. ומוסם בה סתמום כלש
 כעמרת. שאין סכא לפבול. ואבי"א משום אלה דקדש' גזרו בה.
 שא"ם שבפ"א בדרך מקרה אינה נעשית קדשה. כ"ם עיי' שפיר
 בלבד בלתי סכנה כמש"ל. הוא חז"ל מתוך טהה בל עליה עש"ו.
 בשעה אחרת נשמעת לאחר, שכבר עממה עממא דליסורא ולהם
 סתרים ינעם סוסה נעשית זונה גמורה והכא עליה חייב משום ביות
 של חורה. מפא"ב בפילגס שהיא מיוחדת לאים ומשומרת לו
 לא נאסר בה סיחוד מעולם, כמו שלא נאסר עם השאה המהוללת
 אין חלוק בין זו לזו. מאחר ששתי'ן מותרות לו. ואין בו משום
 בזה יומר דין חורה הפשוט (ואמת דייק הרב מ"ם בליקחה
 שמה גזרו על סיחוד ועל הפנויה. תרתי וקמטרס יסוד ב"א. ועל
 הפנויה ד"א הוא. ר"ל ועל ביות הפנויה גזרו ג"כ בלוחה ששה.
 ומשמע ליה דסילגס בכלל פנויה. ואפי"ג דהוה שריא עד שהיא
 ששאה. מאתו מעשה ואיך אסורה להדיות. אבל באמת סילגס
 אינה בכלל פנויה לגמרי, וקרוב' להיות משובה אשה כמש"ל כ"ם.
 וביחא הפנויה תמנא נאסר' ב"ד של שם. כדאיחא פלמ"ע אלה
 הא דגזרו על הסיחוד ועל הפנויה, תרי מיני דיסוד יניסו. היינו
 יסוד דל"א יסוד דפנויה, כדמפרס רש"י ויינו דחקס' ואין לנו
 לחזק גזרה דבושה לפבול. א"כ ח"ו אמה מוליא לנו על לריקים
 ראשונים לא לו בלבד על כחובים במקרה סבוקים בשמות. וסאלו
 סילגסים (וגם בעל סילגס דנבטי' מכללם. דאפי"ג דודאי הדין, קודם
 לא אפי' שגדולי ישראל המפורסמים. אפי"ם אדם קל נמי לא ביה.
 מדאפליגו בקיעמא על ענין זנות סילגסו. וקארו כלי' ירמל' על הכ"ס
 תמה לא לבד מהאמה ומעשה הרמי' אלא העקר ה"י על ענין ששאה
 שכל ידעה מהה עמיים. וכאשר נמכוין בעמל' להגדיל פלמ"ע בלמ"ס
 ב"מ דנבטי' רב"ל ומתממא דמרימא דמרימא א"ל

וכיון שחותרה כותרה ולינה בכלל הגזרה (ולפ"ו באיסור
 מורה אמרין ככי כנשיא דליבני נחירה שהכניסו לארץ ישראל
 חולין י"ז"א) והכה דליסורא דלוייתא הוא סוקא בתיוק אפי"ם לא
 פלטיטא (לחומר, אבל בגזרה חדשה של דברי"ם. ודאי לא חלה על
 שלטייה אלה הוליא והותרה סותרה דוק והשתה סובא).
 אלא הי' לו לכביא ראייה מכן בנו רחננס. אבל גם בלוחה עדיין לא
 נסתלק כל הכבוד ספק ש"ם למסקס שילמר (מלבד דעת הסובר
 שלמלך מותרת לעולם) מלך לימא לן דספיר עבדי. וכבר אמרו
 בכיולא בו אפילו על דוד המע"ם, אין למדין מן החקוע. כמ"ם
 בירוי' על ריבית הסדרה, איבירא הו"ל וסויפי מאמוראי כנז"ל.
 ומ"ם נחה דבריי' לשיטורין להחיר לבניי' השם, סליחא נשגבה היא
 אולר בלי' לתורה כרמב"ן, יעלם ממנו מ"ם בגמרא. רבנן קלה
 ליה לכו. ה"א כדב"א דנחה דנריכס דנריכס דנב"ר זכ. מ"מ
 שמחתי לראות דבר מולא אלה בכך. דמתממ"ם משמא דגברא רבה
 כוחו, שפי"ב שהחליט הדבר להיות גמור, וכי עוד סם שמא חמיר
 מה"ה מותרת. ומדברי"ם הוא דגזור, בליוה מקום סוכרה גורה
 זו בחלמוד ליוה ב"ד נמנו, ובחזיה זמן פנויה משכה זו עכ"ד.
 ור"ך יודע מש"ע שם י"ל ה"א ליוה ר"ה שהיה לו סילגס שלא חתה
 קניה לו ולא אסורה על אחרים. הרשות בידו. לא יעמה א"ם
 בכונתו, כאילו ירעה לומר שהיא מותרת לכל אדם, ועודה סילגסו
 חס לייחס דעה כזו לרב ז"ל כי בודאי אסורה לכל אדם כל זמן שהיא
 רלויה בחמרו שלא חתה אסורה כרי זו קדשה ודאי אלה פונתו
 שאינה לריכה גם פטורין. כמקודמם שיואלה בנט. ואם לא נתגרת'
 כדת עדיין אשת איש היא כמו שהי'ה, אפי"ם שסלמה מניינו א"ל
 או שהספקי' מן היסוד שלו ספק איסורה, ויכולה להיות לאיש אחר
 לפלגס או לאשה דבדור בלבד. ובפניעה בשלוחין מניינו ומלסו משכבה
 מוד חרס להיות פנויה גמורה אחר שלשה חדשים. והכה בכל מ"ם
 שם ח"ל כיוונתי לגעתו הרב"ז אלא שפדיין לא ילאנו י"ח הרמב"ם.
 ומ"ם הרמב"ן שם שגם דברי הרמב"ם אינם להסור סילגס להדיות.
 וסם ברה"י מליכס לא הזכיר כלל שהוא היתר מיוחד למלך, וזהו דבר
 חמוס, שהרי בסידורס היתרה למלך ואסרה להדיות, אולי הי' לו י"ל
 נוסחא אחרת בחבורו של הרי"מ. אולם דין זה שחרש עשה מדעתו,
 באמת ורלה כדברי גבילות כי אם כדבריו הי'כן מלינו כיולה בה,
 שהותר איסור לאו למלך (מלבד שלא נאסרס איסור זה חרבי' פרסם
 הכתוב החרו) אבל הכסף מלינו חומר בצלך מכהדיות כפרס זה
 מן סה"ד' שהמלך מותר' בלא ירעה לו נשים, משא"כ בהדיות,
 שנושא כמה נשים שירלה (בדלפטר ליה בסוסוקייה, ולח"ח עלה
 סוכה אכבושו, דלא לכבוש טפי מתרביע) בלי מונע (וכן שאר אזהרות
 דלא ירעה לימינהו אלא כמלך לחוד). אכן בהנהגות לחזור הר"ם
 פ"א מה"ל איסות המלחתי בעדו ויישכתי דעתו על נכון וזה לשון
 הרי"מ, לפיכך הנהג על אשה לשם זנות בלא קידושין, לוקה, לפי
 שעל קדשה, ובכשגות כתב עליו אין קדשה אלא המוסקרת לכל
 אדם כ"ו, ובכתבתי על זה, לפי הנרא' אלי אין מחלוקת בין הרי"מ
 והרי"א בדבר זה כי גם הרי"מ סובר כך שאין קדשה אלא מוסקרת
 ועיין ספ"ב דכל' נערה בחולה אבל לפמ"ם ה"ם בשם הכהנים, י"ם
 בכל מוסקס דברים שהקט' עליו אם כדבריו מפותה איך משלם עליה
 טמון, וזו אמנם אינה קושי' לפי מ"ם דקדש' אינה אלא בזמנות
 למשכב כל אדם, וכמו שבלר היטב ספ"ב דענ"ר טיה סמיכה חורה
 לאוקם ומפתה טמון ולא מלקות כשארע הדבר מקרה שלא מדעת
 אביה ולא הכינה פלמה לכך שדבר זה אינו מלוי, אבל לא הכינה בזה
 הבהול' מוכנה לכל מי שיבוא עליה, גורס שהמלא הארץ זמה כ"ו,
 והמנין בתו לכך הרי היא קדשה ולוקין הנועל והכשלת הרי שפתיו
 ברור מללו כדברי הרי"א, וכבר נשמר הרי"מ מטענה הגיל כי המפסות'
 אינה מזומנת ולא מוסקרת, שהרי הולך לפתוחה או לענותה אלא
 שהרי"א י"ל לא ירד לטוף דרי"מ ואשתחמימיה מ"ם בה"ל נערה הליבך
 הרי"א בכלל אינו אלא טרוטי קמפרס דעת הרי"מ באמת ולריבך
 ליכא בינייהו בענין קדשה, אבל לענין הסילגס לכאורה טובא איכא
 בינייהו, דהא הרי"מ אסרה לגמרי להדיות ולהרי"א ודאי משרי שריא
 לכל אדם מיוחדת לאיש אחד ולריבין אנו על כרמנו לומר ש"ם
 כשרס ביניהם בבחור שם סילגס שלדעת הרי"מ סתמא אינה יכולה
 להיות מיוחדת לאיש הדיימי אלא כיון שהיא אלנו בלי כו"ק. י"ה
 היא כמוסקרת. אפי"ם שמיחד' לו כלה מיוחדת היא חסוב'. דכי
 היכי דאספרי' נכסה לגבי דידים. אספרי' נכסה בני אחריו נמי.
 ויש לו סמך קלת לחלות בו ס"ם אלמנ' דוק. גם דרס מקרס שכחבו
 בלמה העבדים לאמה. שהמכוון התכליתי הוא לתשמיש כמו שפרס'
 פרס בסוף הפנין אשר לא יערה גזרי'. ולכן אינה נמכרת אלא למי
 שיש לו בה קידושין. ואם לבנו ייעדני'. מכלל שהוא עיקר המבוקש
 במכירת הבת וסיחוד באופן זה דוקא הוא שהותר ולא היתר' מכירה
 למשכב דוים. אפי' לאיש אחר כמו שבלר דעתו ז"ל ברפ"ד ספ"ל
 מליכס שגל זו סמך ברין זה שאין שם היתר להדיות אלא בקדוסי
 יסוד. מאחר שלא נגסה חורה מכירה לתשמיש אים מיוחדת וקדשה
 י"ח טעמא דקרא. דהיינו משום גזרס ומלא' הארץ זמה
 כ"ס"ב דנבטי' רב"ל ומתממא דמרימא דמרימא א"ל

רעה
 פ"ח
 פ"ח
 פ"ח

(11)

שאיבת חלק תשובה שני יעבץ

עמך, ונכבד ששאלוהו גם קדשה ע"י רבוי הכוונות. שמי"ק
 מסתם. ומכלן נלמדו נ"כ. שהשילגט אסורה. לאחר כל זמן שהיה מס
 המיוחד לה ושימל. עכ"פ רד"י ברור שמנהג שמי"ק ה"י בישראל.
 לקחת ארס פילגש. הדרינו בענין זה עוד פלג פלג פלג פלג פלג פלג פלג
 ינוטו רבות כחפלו. והמך לה הותרו להם והנשים חתה י"ה צנצ"ן
 עתה גזרה מבורה זו חלל גם על חמתי התנחול הצדוקים. והיו
 מיחדי לכו ליומא. בודאי בני כייק כדאצין וליה כה שפיקא.
 ומ"ט מוד שם. וז"ל והיו יודע שאש"י הרמב"ן המחיר אם ה"י
 בזמניו זה עמם פרושים בשמחה ובכיאות האסורות ה"י גם הוא
 אסורה. מדע שכבד בנותי תשובי. ונתה רבינו כו'. במקומך
 פוזרם מן הפילגש שאם ידעו הסתר. ינו ויפרו וינואו עליהם
 בדיחון ע"כ. זה הכוונת שהעתיק רד"י בשם תשובת רמב"ן
 לאסור הפילגש מאוס נדר ומייג אשר לא שמענו עד כה. ונר"י
 דלולין בפר אשכא. דרד"י וכן עממא לשרי לכו מר כי היכי דלא
 ליהו לדי אסורה רבה וכתה אוריינתא, דלוינו דומע מי שיש
 לו פת כסלו. אז לא יכו להוסיף כל כך אחר האסורות.
 והט דכונתה לשכחן דשרו רבנן אפילו איסורי דרבנן (אפי"ג
 דחמוריה דים) כי היכי דלא לנעו באיסורי דאורייתא.
 ולא עוד אלא זמנין אחרו הניחה ליה אפילו לחבר למעבר אסורה
 זומע משום דלא לעבד אהרינא אסורה רבה. וגם בענין כזה מלאנו
 כך ממשי' שלמה שדידנו מי שחיו עבד כו'. כופין א"ר ופוסקו
 ג"ח אפי"ג דקעבר בעשה עלמיש שם, עוד שם בגמרא (נח"ב)
 מנשה בלשה חליה שפחה כו'. כמו רבה ונשה אותה ביח, מאוס
 דמנהג הסקר ההגו בה כו'. ולא דמי למיש רב בקמה מאלו וגבר בה
 היינו במידי דעמוטא, ובאחרת דממצי לגורה דרבנן ופרשי מאיסורה
 משל"כ היכא דלא שמעינן ופרלי אפי"ג דאורייתא, בכפי"ג אמרינן
 מוטב יהו שוגנין כו' כ"ש במילתא דהיתרא וליה בה תקנתא דמי
 כך שנקי אסורה, שאפילו ה"י עולה עמיד שיש בה איהו מיהוש אסור
 כדרי"מ, ה"י ראו להחירו עכשיו מפני הפסלי הגדול שיש במיעוט
 הכילגש, א"כ הדבר הפוך, המותר וההסר, הוא סי"ג לתורה,
 וכמו שאמרה תורה פנמה שפסמה סי"ג לדריה, וההתירה יפית,
 משום מוטב שיאכלו ישראל כשר תמותות שמועות כו' כן הדבר בזה
 לפי מה שהעיד הרב הגיל שפרושים בעריות, וכן הוא בודאי גם
 בזמננו ובכל המקומות ממנה שבעלו דלח ההתר בפניהם, אפילו
 ה"י פילגש מפורסמת להתר בודאי לא היו נכשלים בתמורות, לפיכך
 ה"י רד"י בענין שיש לרד"י רב"ש מותר ארס פילגש (כדירש דת'
 במחזה גר מותר ככהה אפי"ג שלל היו שם היקון ככ"ן. כ"ש בזה
 שיש בו משום תקנת הדור אפי"ג היו בה ליוז מלייה סרך איסור (קרי
 בכל עברה לשמה כ"ש שאינו כמתה) כדי להלין מעבדות חמורות
 דכל יום. ובודאי היו מסתלקות מכשולות גדולות ע"י כך. ולא יגברו
 בל"א ונהיה קדשה ונכנות אל נכר. ולא לדי ש"י לנעלה ומדוע
 כפרו על סמך כלי כסה. להיח התקלות המלויות ונעשות מחומרת
 שאין לה על מה לסגור. וכי לא די מה שאסרי תור' ולא עלו אסורה
 הלעיטוהו לרשע וימות. אלא עבד ליה מילתא דליה בה ולא לתות
 אחר הנוסל:

וזוה של תורי ולא של חכמים. וספי"מ כמי"ק לא עמד ככלן מל דעת
 ה"ר"מ כמס"ל. וייחס לו ג"כ דברים שלא אמרם מעולם כלינו ה"י
 גורם פילגשים בקידושין כו'. ולא ראה דבריו בכל מלכים. גם רש"י
 בהשנות גרסא ה"י בלא קדושין. זה גם שלא כמי"ק רד"י שמוס
 גרסא ה"י שמוטע ברש"י. אבל מה שפסקי רד"י שם למדי"ג פלגשים
 בקדושין כו'. רד"י ימן אחיפוסל ישראל שיבוא אפלוס על פלגשי
 אפיו כו'. והסבירו כו'. תמה אני מל תפיתוהו מי שפסיד לסרוג
 מלך. משיח אלהי יעקב. בשגם הוא אפיו יתוס לנעילת פלגשי אפיו
 אפילו ה"י בקידושין. מה גם שחכמוהו כמת אחר שחולט אפלוס לכן
 מות. וגמרי דינו לרבי"ג העומר ליהרג כהרוג דמי (כצ"י אלה
 המוכשלים בעלת אחיפוסל שהוא מאותם שאיל חלק. אמרו אלהים
 מנו דרסוהו ומפסוהו כי אין מיל דמיס אין לו לעיד) לכן מלך זה
 אין הוכח' לגרסא כלל. וא"ל לרחוק דמיס אין לו לעיד) לכן מלך זה
 שם לפי גרסא האמתית ופלגשים בלא קידושין. דמשי"ס היו מותרות
 לאפלוס כו'. והר"י שפילגש מלך מותרת למך אחר. מאביגס.
 תמימי מוטב איכא סכא. דלפי"ג דיה אמת שמופת למך אחר.
 דווקא לאחר מותו. או לאחר שהוליה כמיהו אבל לא כדורס פילגשו
 שלא יהא כח מלך פחות בזה משל הריוס. דפילגשו אסור. ודאי דית
 לאחר. כל זמן שהיה אפלו וכמס"ל. אי"כ רש"י סבר מל נקלס
 ועוד תמה על פלמך. אם היו מותרות לאפלוס גם בהיותן עוד
 פלגשי אפיו אי"כ מה זו ה"י מלת אחיפוסל. באמרו ופסע ישראל
 כי נבאשת את אביך. ומה החר"י הוזה שפעלה באפלו של אפלוס.
 אם מותרות הנה לו (ומה שכתוב ואיש ואפיו ילכו אל הנערי) לעמן
 חלל את ש"ק. כבר פירשו רש"י אל הנערי המאורס. ונימוקו עמו)
 אלא דלא אסורות היו לשים אחר. ואפילו לא היו של אפיו. ואף רק
 של הדיוע אסורות סן לטוק בלאו כמס"ל. אלא מפני שנמשעה זה
 סר"י שחושב לאפיו כמה ועבר ובעל מן הציולס. כמובא כלין איש
 מיוחד להכה. ולכן לא ייראו סן יחזור ויכנס לאפיו ויסיב נמול
 המורדים ששפילו לכבוד באפיו כדאש"ס:
 וחו מאי ראיס מיימי מאביגס. וה"ל לא פילגש ה"י כי סאך
 לא ירעה והט אמרה ליה ננסבן. וא"ל אסירה ל"י. לכן לא
 ה"י דינה אלא כשרבינו של מלך. וטנה בשבוס זה שם שכבד עוד
 קשה לנחה גרסא. איך שלל אדוניה את אביגס וה"ה א"ה. וטלע
 בדבר באמרו אבל באמת פלגש ה"י. מי זו אחר ות"ה. עוד כחכ
 שם. ולמדי"ג קידושין כו' אסור' ה"י לאדוניה. גם זו מן הסעוס.
 כי אי"כ גם לשלמה ה"י אסור'. והטל כפירוש אמרו ומותרת
 לאתמה. וא"ך נעלמו ממנו דברי הגמרא עם היותם בין עניו.
 וא"ן לסייע הגורם פלגש בקדושין. מדכתיב ואלהיו לא כל וספייסה
 לרורות ולי איתא דכלל קדושין מ"ט פירש מהן. ועשאן אלמנות
 חיות בחנם. שכבר אמרו בירוי שני תירוליס מל זה והכילן סרדי"ק
 ומשם מוכר ג"כ כדברי הגרסא האמתית. שאין בה קידושין וק"ל.
 ובכן אין סכרה למיש תו' בפ"ק דגטין גבי פילגש נכנסה שסקשו
 דילגמא זנות פלגש הו"י. וחרלו מדרלה להחירו. ואפילו פילגשים
 לא ה"י דרכם להחיר אחר זנותם. כדכתיב וספי"גה לרורות.
 איברל אי מסה לאו מילתא היא לפוס מאי דאמרו בירוי. אי
 משום חומרת בעלמא משם דוד זתה. וגדר כנגד י"יר אי נמי משום
 איסורא. דווקא למלך נאפרי פילגשו מנתי סחחי כלוס. והיינו
 משום דלאן משתמשין בשרבינו. וכיון שכן אין מזה ראיס כלל
 להדיוע. ומדע על כרחך כך הוא דל"ה מיהל תימי למיטריכוס
 אפיו מי חמירי מאי"ס שנאנסה דמותרת לבעלה ישראל ק"ו למילגשים
 דכלל קידושין ניסו. כדברי תו' עממא אלא ודאי עממא אמרינא
 סיה סמס במעשה דאפלוס וכיל. ולכחור' איכא לסיועי למדי"ג
 פילגשים בקידושין. מהט דלמרינן סביב. מולל אזו: דייק עממא
 אשפר עמיד זרמו כו'. לומר ארור שוכב עם א"ה. עמי"ס שם בחי"ג
 כפ"ד. ועממ"ס הלן. אך הפתח הוא דמות בפילגש נמי
 אסור כו'. הילכך אי איתא דמות משם ברלון סוה בפילגש דנכ"ס.
 כה דלא אפעידי בה איסורא. ולסדיוס נמי מתקרא משום קדשה.
 דספריכא לעיל מוטב. ואמנם זה שנחך רד"י להוכיח היתר פלגש
 מלך למלך חבירו. לא ה"י ריך לכך ללמד מוכר שאינו ענין לו.
 אבל מקרא מלא הוא בירינו, ואתנס לך אמת בית אדוירך ואת נמי
 אדוירך במיך. ואם נשוו של מלך אדוניו מותרת לו. פילגשי לא
 כל שכן. וסנה רד"י. בסיוס תשובתו סלו: סעלה בירו כלל שאין
 מותרת לשום ארס כופ"י. אלא ע"י חוסי קידושין וכמוכ"י. וזו
 הגר"י לרעמו ז"ל שכן ביחודי דין זה:
 אמנם ודאי לא נאשר על פי הפשט תמי"ג דורו בכלל דאם איתא
 לא סוה משתמיט מלאדוירי מלו גיבסו רבנן דלפי"ג שפייסו
 דלפבינו על דיוס לבעל דעת גדולים קדמוי"ס בחכ"י ובמנין.
 כרל"ב"ד ומבין (ורשב"ט מכלל. עכ"פ בהתרת פילגש אפי"ס
 שחוק הוא בענינה כפי מותו של רד"י) שכולס שפייסו מל סהר'
 בפשיטות ומס שראו דברי רמב"ס ז"ל לא חשו לו כלל מאחר שאל
 נודע עממו ונימוקו עממו כדבר זה. שמתנגד לקרא לנמרי (א"ף
 למס שהסברנו לו פנים אינו אלא משום תשעה) גם כל פוסקי קבלות
 בכלל שחקי מאיסור זה. ושתיקס כהוד"ל וקור"ל לסקרא. וא"ף
 לפ"ד סאוסריס אינה אלא גזרי חדש' מבורה מלכס שאין לו פיקד
 ויטור

←
 י"ג
 *

12

שאלות חלק תשובה שני יעבץ ח

שינוי פניה מוחלטת אלא פג טעם. וכן היא מיוחדת ומשמשת לביאת היסוד לאיש שיחיד' אלו. ובינה פניה אלא לפנין שאיל' גם והנה פניה אינו חייב מותה. אבל מוצר בלאו דקדש' שמי' בעינת זנות נעשית קדשה. וגורם שהמלא הארץ זמה ככל הכין):

שיש' וכן לא נמלא סילגש בכחוב מדוד ואיך רק בשמי' כו' (נמלא ממנו שגם רחבעם נכדו נשא פילגשים ששים האמיס' שחי' מהר שלל לעבור בלאו דלייל גדים ונשא רק י"ח נשים כרין תורה). כ"ע לחוק מאד כסירות הגרסא האמסית כדי לקיים דמיון כחז בחוקם כיד ואין שומעין להוליא' משפט' וכמה שהנינו כל הרשעים והאחרונים והעולם לומר כדבר ידוע שלל בקדושת' נאמר לוי' בגרות ביד (דבר שלל טעם ולא יודע לעולם, שא"כ כסירות היו לומדים שפסרו גם הפילגש, מה לא גזר אלא למוטע ביאת האסורי' לא המותרת לדיקי עולם חלילה) וכדאי' לשון אלמנות מיות יוכיח שבקדושת' היו (מי לחשו לרוב לומר כך. אבל זה נמשך לפי סברתו שהפילגש היא פנויה גמור'. ואין הדבר כן אלא חיי' אשה היא. ויתכן לה שם אלמני' חיה כהיות' גלמוד' מבטלי' ולרוב' אסורי' גם לאחר. כמו שחי' הפנין בפילגשי דוד) ומ"ס וכל משפט' דפילגש בגבע' מוכיח (כבר הסברנו הפנין יפה ואין לפסול הדברים):

מש"ע לחזור מ"ס בחו' שהיה אסורי' מפני יחוד פילגשות. והלר"ך דברים בעלמא לומר שא"כ לריכה נ"כ. ואיך כפי' בשוב מותרת היא נובג זה מנכא הפקר. ועוד וידעונו האוסרים מי גזר אלא בקדושת' כו' (כל זה נגזר אחר שנתו שלל פישר חתי' היחוד בפילגש ושכל זמן שהיא מיוחדת. אסורי' לכל אדם מותרת קדשה ומלאת הארץ זמה כדראביי. לכן הפילגש מותרת לארונים. שאין בה זמא האוסרי' והנמשך ממנו למלא הארץ זמה. כנה החורי' גזרה ולאסרי' וכיון שהפילגש. מותרת מ"י יחוד מן החורי'. ממילא כשבעל היחוד חור'. להיות פנויה כבחה'. דומיא דאשה דמסקרת בשטר יוואל' בשטר. כן כסלגש כהויית' של זו ביחוד. כן יליאת' בהסרת השמור והפקעת היחוד. בהסרת היחוד וסקע הפילגשות בחום זמנו המותר' ביניהם או שהחרי' בכך או שזמנ' החמיו. או שבוגר בה ואינו שומר לה ברית החנאי' שניכסה. הרי יואל' ממנו בכך דמי דבור ומבעל דבור. ואי' לפיר' בשוב. כי זה אמנם אסור לבנות ישראל אף לפנויות. כמ"ס הרי"מ אלא רק בהסרת קשר שמירת היחוד בלבד הותרו כבני הפילגשות. ואין כאן מנכג כספר דתתקם הוי"א ליליא' גם בפילגש והואל' מיתו קאל' אית ליה (כמו היחוד) ולא הפקר הוא זה). כ"ע ויחא מ"ס על פנויה עליו פילגשו. שאם ה"י זנות ברזון לא ה"י מחורי' כו'. כמ"ס הרמב"י (דבר המה הוא מאד על אדם גדול כמבואר שחיית' מרמב"י בהיותו מורה וכל להתר. אבל מ"ס הרמב"י. וכן החי'. כבר נתייש. היטב דברינו. כי מחמת שנטש' זה אסור. נמאס' עליו עכ"פ אליכא דכ"ע. אבל ה"י אומר עוד שנעשית קדשה מעשה (בטרם לדעת הרמב"ם) לכן נאסר' עליו דבר תורה. אם ה"י הזנות ברזון והמקיימ' מקיים קדשה. ועובר בכל כעיל' בלאו. וכמו שהסממתי עוד אסור זה ע"ל שכבר הארכנו בזה בדברים ברורים) ולפי' שמומרת רק שלל לקיים מלות אישות. אי"כ עבר דוד מ"ס כו' (אין אני מודה ל"ר"ח ב"ו. חילי' לומר כך אלא אישות דבר אחד. ופילגשות דבר אחר הוא ושיניה של תורה) אלא שכרזי' ילש' אשה גמורה. כדי לזכות בצמח דברים על ידיו. ויחא ג"כ היא רזה לזכות בו בדברים הרבה. וגם שיאסר הוא בקרובותיה והיא בקרוביו. ושיפתייב מיתה הנה עליה הריכותו תורה קדושת' דווקא. והרונים בפילגשות הוכנה בעיניהם יותר. אם מפני שהאיש כבר יש לו אשה. רק לר"ך נמשמת הבית וגם אותו. לפרקים שאין אשתו מלויה לו. כגון לעת נדחה וזכה ונדחה או בדרך כדי להכלל מעבר'. ושאלו להעמיס עליו משא' כבד של החייבות לנשה. ואף היא רזה בכך כדי שאם לא יתנהג עמה כשורה שתלך מאתו מיד בלי חומר כתיבת גם ומיתתו כהונן אלא שתהא נעפרת ממנו כדבור הקל. גם לפנין לא חסר על קרוביו. אחר שילא' ממנו בשתי דרכים (ובן הוא שלל יאסר בקרובותיה. לכן שניהם חלים בכך יותר. על כן הבינה תורה גם מלות פילגשות לישראל בודאי' שגוקח' בדבור. ומוליא'

בדבור, כך אלו למדים ממנהג הפשוט שנת' תורה מכלל שמומרת גמורה היא אלא שאינה מלוה מחויבת (גם לקחת אשה אינו חובה גמורה. כמש"ל אלא למנוה מן השובח) אלא רשות היא ודאי למאן לר"ך לה. הקילה עליו לקחת אשה בלא קידושין. אבל מ"מ יחוד דווקא. שלל יתנו עמה מנכג הפקר להיות לבוא עליה גם אחרים על זה הוסיף' החורי' בל"ת קדשה ושאלו תמלא הארץ זמה כשכלל היו הבנים הטלדים מננת ישראל נודעים למשפחותם לבית אבותם. מכלל כשאין בה משום חשש זה (כי הפילגש נביה נודעים ומתייחסים אחר אביהם ככני אשה) הותר' גם היא לישראל כמו לבין. ומפני שאינה מלוה הכרחית אלא רלויה לא נכנס בה מ"ע ודינה ידוע וקל מני שיש אדם עלי ארץ ולא נלטה שיקח פילגש דוקא כלקיחת אשה שהיא מ"ע מוחלטת עכ"פ כשתזמן' בענין חייב לית' לנגד דכ"י. והולכי' תורה לנאר משפט האשה שילא' מכלל פילגש ותחוד' הלכה זו, אחר שנת' תורה והוריי' המנכג עמה בתנאי' המיוחד לאש

יחוד. לכן נ"ל שאין להשניה בהסמת דכ"י החפסית. וכנרא' שכל פיקר מיתתו על תשובת הראש' שהביא בידו על גרון פנוי' המשמשת כבית רלוון ויאל עליה קאל' ליום שמתייחד עמה, שהשיב הרב למ"כ ב"ע דיכולין למחות אלא ביד כוסין כי ידוע שבושה לפסול כו'. וכתב דכ"י על זה ואם הפילגש מותרת אלאי' כוסין לטוליא. היא משמשת כביתו ומיוחדת לו כו' צמ"כ דברים של מה בכך הם. דברי הראש' ודאי טובים ונכוחים בזה מאחר שלל היא מיוחדת לו לפשמים לגמרי כי רק לפרת את הבית נשכרת והוא מנכג עמה. שפיעט' אין זו פילגש אלא מוסקרת ואסורי' עליו משום קדשה ודאי דכי היכי דאפקרה נעשה לגביה כו'. והיא זמה כפולה ומכוסלת כעמ"ל העגלי' דאין שם פילגש עליה גם לא הכנה' בין זרע לזרע. ומשום ומלא' הארץ זמה כדראביי. ואיך בה גמי משום ש"מ בלי ספק. ועוד אסור כרת דגדה, שהיא ודאי בוסה לעבול. כה"ג דלינה לקחה לפילגש, והוא אינה מייחדת לו ואינו חסך בה. אלא להשביע ילרו בה באיסור כמים גנובים וגו'. לר"ך לומר שכוסין על כך. משא"כ בפילגש הלכות' מחלה' לכן. שאין לה בוסה לעבול כמו האש' כיון שכבחה היא עמו. והוכחה דכ"י מלפון רח"כ. לא ידעתי מה היא. האם עליה ע"ד אדם שכל מוסקרת האסורי' ללרכי הבית בלבד הנה עליה תורה פילגש. אם אינו שוכרה כסירות גם להשמים ומיוחדת לה חדר בביתו שמהא' שמורי' לו ולא הפקיר עלמ' לאחרים ככל אשר בחרנו היטב למעל'. אמתה על אדם גדול כדכ"י. פילגש מתקטפ' דברים כמלים חללה, שמושה ממחרתה סמחא. פילגש מי שמע כזאת. אבל הפילגש הודאית המיוחדת קאל' אית לה, וליכא למיחש בה זמנות כמו בלשה, ורי גדולי' מוז מלינו בהשולח בלוחו מעשה היל' דלמרינן אפסר דמייחד לעבדיה ומנכר לה יואף שאין עבדים מקפידין על הזנות כמנות כענן אביהם. כ"ס לכן חורין כשר הלוקח פילגש הידיון שמשניה עליה. והיא גם היא אומרת אחי הוא. ואינה בוגדת בו כל זמן ששומר לה הנאים. גם ברייתא נאמנת לו, ולכן בניה דמיוחסים ג"כ אחריו. כמ"ס ריב"ם והסם בכתובים. וכן אין לחוש לה לאיסור דה, שאינה בוסה לעבול. וגם אין פגם לנ"מ, מאחר שהתר גמור הוא, לכן אין כאן שום רמז לאסור הפילגש מפרת הראש'. ולא נלכ דעתו להיכן נוסה. אם לר"מ או לדעת החולקים עליו ויכולים לררפו יותר לכת המתיירים מדמשיק מנה לגמרי:

אחר שכתבתי בל' היל' והשכחתי ילאתי ידי חובה בזה הפנין. לקבוע הלכ' והוראי' להתרא' דפילגש. חדמנה לר"י תשובת הריב"ם, והנה לנגדי כמרא' גבר חכס בעוז, מאמך כה החומרה. לאסרה גם הוא בחוק יר. ומוכחה אני לעיני' גם בדברי יל' קודם שנעמוד על פרק נגמר הדיון. (אף אם כמדומני אחר הפנין, היא הית' לראש' עיני דכ"י, ושמה לו למטר' בתשובתו הגיל' להחזיק החומרה). לראות מה שורש נמלא בו לוסוף. או לגרוש דבר מכל האמור בענין. ואעבור עליהם ראשון ראשון תחלי' נאמר (סימן ש"ה) (ואולי עדי' להי' תשובתי' עליו חוק לשוננו בקולר' מלין) ככילאו מה שסגיב הרי"ם שהחזיק במשעו הסייר בכל כחו, וסען נגד לשון השל' שיסדה ריב"ם וכתב בה שהוא דבר עברי' (ר"ל להחזיק פילגש) והמשיב כתב בלשון חס. חילי' לא מהא' כזאת בישראל שברי דוד נשא כמה פילגשים והן בלא ק"מ. וכבר גזרו על הפנוי' כו'. ויען הריב"ם על זה. הנה החרתה את כל החרד' הוואת' כחילו' הם שפושט' ומוכסמתי והנה רש"י כתב כו'. פילגשים בלא כתוב' (כבר הסברנו למעל' על עמ"י זו, שהיא של רמב"ן) כו'. גם הרמב"ם כן דעתו כו' (בר מהא' דיחוד' היא, ואין מוין לו אפילו אחד, מאחר שלל נודע עממו מאין הרגלים ומינין ושכננדו הלוק עליו. ונמוקו עמו וריבם וגדולים עמו) והרמב"ם שהשיב כו'. אבל מ"מ באסור ב"ד של דוד היא (לא כן לבי ורבי נחמ"י. הרי"א לא נלה בה שום אסור רק התר בלבד. ותח"ל שהסכים להחמיר בביאת פנויה מיהא' בכל גוונא היינו משום סייג לקדשה. אבל לאסור הפילגש לא בה' במחשבתו כלל. ארר"י הקט' בה מלמדות הכתרי' כי מסיים שם שהיא הפילגש הכתוב' במקרא' ואמ"ס שהיא זמא כתיב' שהיא הפילגש ודוד הייל' פילגשים. הנה מבואר בכתובים שנתקם קודם שגזרו על היחוד כו' (בהא' מודיעה דלנג שנטא' אחאי' אלה לרחב"ם ושנגה היא נודאי' כי לא מלינו שכא' דוד פילגשים לאחר שגזרו כו'. אלא אחרי בואו מחברון. וכיוונתי בזה לדעת ריב"ם. כמו שכתוב' לפני' באר היטב שמה' אחת ודברים אחרים על מ"ס ריב"ם. ואמ"ס משמט' אכשלוס ה"י אחי' ושם כתוב ואליוהן לא בא עממ' דער שהתא' בה כו'. אפסר לומר שלל גזרו כו' (בהא' נמי בר מולא' אהא, ומילתא דפשיטא היא) וז"ל שהיתה אביג' אסורי' להתייחד אם לא שהתירוה כמ"ס דקסין גירושין שברי החירו' לו לייחד ולא לגרש, אפי"ס שחי' יחוד תמיד'. ואין נרא' להפיר יותר ביאה תמידית כל שהיא מתייחדת לאיש מיוחד כמו אביג'. ולכן אף אם נאמר שהפילגש היא בלא קידושין. הנה נאסר' בגרות ב"ד של דוד. והרי פנויה היא זו כו' (הן לא לוקה ממנו רחיתו זמא לאסור פילגש כי הוא עושה מערכ' על הדרוש. שכל עקר הוכחתו בנטיה' על יסוד נוסל. ואין לה תקומ' אלא עם הודאת הכנה' שפילגש ב"ד גזרת יחוד דפנויה. ואנו אומרים שאין הדבר כן אלא דווקא

(X)

→

הנה נראה

→

13

הב

עניי נסוחות
הוא דבר דיוק
הוא דבר דיוק
הוא דבר דיוק

מקורות וציטוטים

בן דוד...
בן דוד...
בן דוד...

במסגרת...
במסגרת...
במסגרת...

כסף משנה

אין לו...
אין לו...
אין לו...

שופטים הלכות מלכים ומלחמות פ"ג

במסגרת...
במסגרת...
במסגרת...

במסגרת...
במסגרת...
במסגרת...

כסף משנה

אין לו...
אין לו...
אין לו...

שופטים הלכות מלכים ומלחמות פ"ג

במסגרת...
במסגרת...
במסגרת...

במסגרת...
במסגרת...
במסגרת...

כסף משנה

אין לו...
אין לו...
אין לו...

שופטים הלכות מלכים ומלחמות פ"ג

במסגרת...
במסגרת...
במסגרת...

במסגרת...
במסגרת...
במסגרת...

כסף משנה

אין לו...
אין לו...
אין לו...

שופטים הלכות מלכים ומלחמות פ"ג

במסגרת...
במסגרת...
במסגרת...

במסגרת...
במסגרת...
במסגרת...

כסף משנה

אין לו...
אין לו...
אין לו...

שופטים הלכות מלכים ומלחמות פ"ג

במסגרת...
במסגרת...
במסגרת...

במסגרת...
במסגרת...
במסגרת...

כסף משנה

אין לו...
אין לו...
אין לו...

שופטים הלכות מלכים ומלחמות פ"ג

במסגרת...
במסגרת...
במסגרת...

במסגרת...
במסגרת...
במסגרת...

כסף משנה

אין לו...
אין לו...
אין לו...

שופטים הלכות מלכים ומלחמות פ"ג

במסגרת...
במסגרת...
במסגרת...

במסגרת...
במסגרת...
במסגרת...

כסף משנה

אין לו...
אין לו...
אין לו...

שופטים הלכות מלכים ומלחמות פ"ג

במסגרת...
במסגרת...
במסגרת...

במסגרת...
במסגרת...
במסגרת...

14

